

Το Ξηροκάμπι
Περίοδος Α΄ 1966-1977

Η ΦΑΡΙΣ
Περίοδος Β΄ 1979-1981
Περίοδος Γ΄ 1992-2001
Περίοδος Δ΄ 2002-

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ με το διακριτικό
τίτλο «ΕΡΑΣΙΝΟΣ Α.ΜΗ.Κ.Ε.», που εδρεύει στο Ξηροκάμπι και εκπροσωπείται νόμιμα.
Συντακτική επιτροπή: Γεώργ. Θ. Καλκάνης, Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Παναγ. Η. Κομνηνός
Επιμελητής έκδοσης: Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101, Αθήνα, τηλ. 210 2515864
Ταμίας: Ιωάννης Παν. Κονίδης, Ξηροκάμπι, τηλ.: 27310 35029
Όλα τα τεύχη / φύλλα έχουν αναρτηθεί ψηφιοποιημένα στον διαδικτυακό τόπο:
<http://micro-kosmos.uoa.gr> (→ η Φάρις)

Περιεχόμενα :

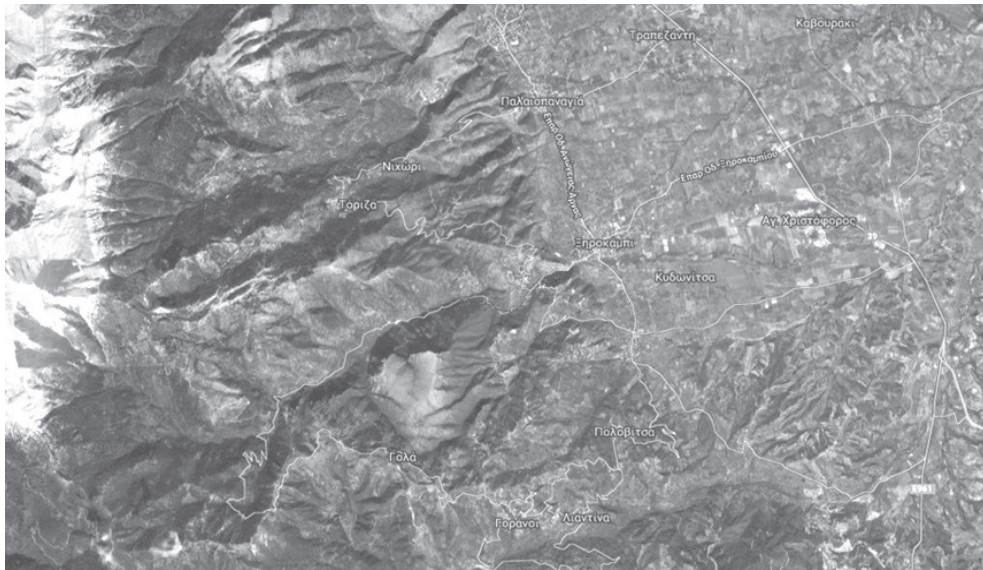
<i>Εκ της Φάριδος</i> , Η διαχείριση των υδάτων στην περιοχή μας	3
<i>Τάσου Κων. Φραγκή</i> , Παιζοντας με τα ξύλινα ... ειδώλια	5
<i>Σοφίας Βουτσάκη – Corien Wiersma</i> , Αρχαιολογική έρευνα επιφάνειας γύρω από τον Άγιο Βασίλειο.....	7
<i>Σταυρούλας Γαβριηλίδου – Θεοδωρακάκου</i> , Η ιστορία της ζωής του πατέρα μου. Μία οδύσσεια	10
<i>Μαρίας Γ. Δούσμανη</i> , Ο μεγάλος ευεργέτης	12
<i>Μαρίας Γ. Καράμπελα</i> , Το «αμίλητο νερό»	14
<i>Ιωάννη Γ. Παρηγόρη</i> , 5 ^ο Μουσικό Χοροστασιό «Πέτρος ο Πελοποννήσιος. Εργαστήρια ελληνικής παραδοσιακής μουσικής και χορού.....	15
<i>Χαρίλαου Ν. Σταρόγιαννη</i> , Εύθυμες ιστορίες	16
<i>Ιωάννη Π. Κονίδη</i> , Απρόσμενη συνάντηση	17
<i>Πολιτιστικού Συλλόγου Ξηροκαμπίου</i> , Το Χορευτικό Τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου Ξηροκαμπίου στο 10ο Φεστιβάλ Παραδοσιακής Μουσικής και Χορού στην Πρέβεζα.....	18
<i>Εκ της Φάριδος</i> , Γιορτάζουμε τα πενήντα μας χρόνια	19
<i>Η.Γ.Μ., Νίκου Π. Σταρόγιαννη</i> , Σύμμεικτα	20
<i>Χαρίλαου Ν. Σταρόγιαννη</i> , Καλογερικά	20
<i>Ιωάννας Εξαρχάκου - Ρηγάκου</i> , Παροιμίες	21
Συνδρομές	21
<i>Γ.Κ.Μ., Δ.Θ.Κ., Χ.Ν.Σ., Κ.Μ.Κ., Π.Μ.Ι., Η.Γ.Α.</i> , Της αγοράς	22
<i>Παναγιώτη Η. Κομνηνού</i> , Για τη Βερόνικα.....	23
<i>Παναγιώτη Δ. Χριστοφιλάκου</i> , Έφυγε μια ιστορία. Χαρίλαος Χαριλάου Χριστοφιλάκος (1920-2016)	25
<i>Βιβής Ξ. Κωτσιτοπούλου</i> , Τα νέα μας	27

Εξώφυλλο: Το Γυμνάσιο Ξηροκαμπίου (φωτ. Μίμη Κουμουτσίδη)

Εκ της Φάριδος

Η διαχείριση των υδάτων στην περιοχή μας

Η περιοχή μας -η περιοχή που ονομάζουμε Φάριδα- τμήμα της οποίας φαίνεται στον παρακάτω φωτογραφικό δορυφορικό χάρτη είναι ακόμη “αιφόρος” από την άποψη του υδατικού της ισοδυνάμου και των δασικών, γεωργικών και ευζωικών δυνατοτήτων της. Όπως έχει αναδείξει εδώ και χρόνια η εφημερίδα μας ^{[1], [2]}, οι συστηματικές υδάτινες καταπτώσεις που προκαλεί ο κύριος όγκος του Ταύγету στην περιοχή μας της εξασφαλίζει υδατική επάρκεια. Όμως η γρήγορη απορροή των υδάτων μέσω των πολλών χειμάρρων και του επικλινούς εδάφους, παρά την απορρόφησή τους από το έδαφος λόγω της ασβεστολιθικής σύστασής του, αφήνει ανεκμετάλλευτο μεγάλο μέρος του υδατικού δυναμικού της. Απαιτείται για αυτό καλύτερη διαχείριση των επίγειων και υπόγειων υδάτων της, ώστε να εξασφαλιστεί και στο μέλλον η αιφορία της.

Ήδη έχει προταθεί η λύση της κατασκευής μικρών και πολλών φραγμάτων επιβράδυνσης ή ανάσχεσης των χειμερινών υδάτων στους πολλούς χειμάρρους της περιοχής, μία μέθοδος που έχει εφαρμοστεί στη χώρα μας και στο εξωτερικό. Πρόκειται για μικρά σε ύψος φράγματα (δύο ή τριών μέτρων) από ξερολιθιά (με μεγάλες πέτρες από τις κοίτες των χειμάρρων ώστε τα φράγματα να είναι διαπερατά) και σε σημεία που προσφέρονται ώστε να δημιουργούνται πλημμυρικοί και αποθηκευτικοί χώροι στις κοίτες των χειμάρρων στο ανάντη των φραγμάτων.

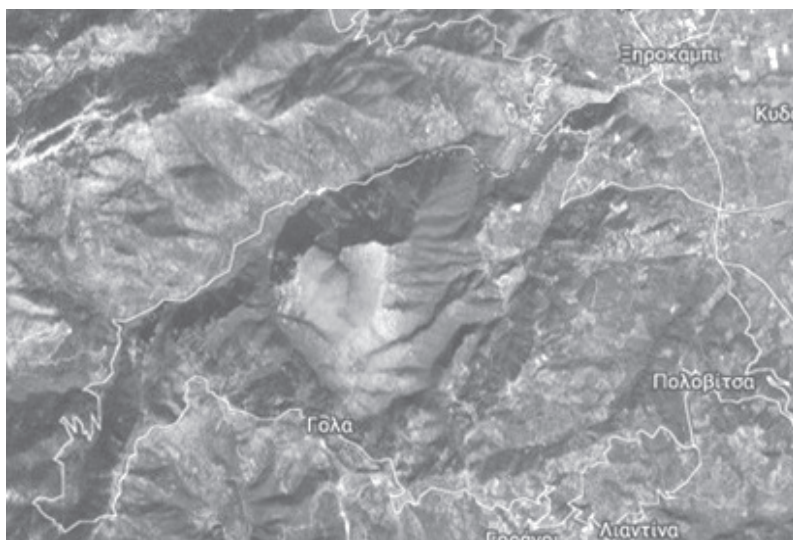
¹ Γεωργ. Θεοφ. Καλκάνη, «Περί των υδάτων της Φάριδος –μετεωρικών, επιγείων, υπογείων– στην αρχαιότητα, σήμερα και στο μέλλον (:);», περιοδικό «η Φάρις», τ. 31, Μάρτιος 2002.

² Νικολάου Δ. Καραλέμα - Σπυρίδωνα Λέκκα, «Υδατικά συστήματα και υπόγεια αποθέματα υδατικών πόρων στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Φάριδος», περιοδικό «η Φάρις», τ. 45, Απρίλιος 2008.

Εκεί ελπίζεται, ότι τα νερά θα παραμείνουν για αρκετό χρονικό διάστημα μετά τις χειμερινές “κατεβασίες” ώστε να τους δοθεί ο χρόνος να απορροφηθούν και να κατεισδύσουν στις υπόγειες καταβόθρες και δεξαμενές, σηκώνοντας τη στάθμη των υπόγειων υδάτων και εμπλουτίζοντας τους πόρους των πηγών και των πηγαδιών. Αλλιώς, με τη γρήγορη ροή των χειμάρρων της περιοχής τα νερά θα εξακολουθούν να φτάνουν σε λίγες ώρες στη θάλασσα.

Τα μικρά φράγματα από ξερολιθιά δεν προσβάλλουν αισθητικά το περιβάλλον και δεν απαιτούν μεγάλες δαπάνες, ούτε δημιουργούν μεγάλες πλημμυρικές αποθηκευτικές λίμνες εκτός των προγραμματισμένων -από το ύψος των φραγμάτων και τη διαμόρφωση της κοίτης- ορίων. Ακόμη, κατά τον χρόνο παραμονής του νερού στους αποθηκευτικούς χώρους των φραγμάτων, εκτός της αύξησης του χρόνου παραμονής και της απορρόφησης του νερού από το έδαφος, θα υπάρχουν και ήπιες θετικές επιδράσεις στο τοπικό περιβάλλον. Επιδράσεις όπως η αποφυγή διαβρωτικών και αποσαθρωτικών φαινομένων, η αποφυγή παράσυρσης δένδρων στις παρόχθιες ζώνες των υδατορευμάτων, η διαμόρφωση τοπικών μικροκλιμάτων και οικοσυστημάτων με την αύξηση της χλωρίδας και της πανίδας, το πότισμα ζώων και πτηνών, η δημιουργία τόπων αναψυχής τους καλοκαιρινούς μήνες (...).

Όμως πριν από την πραγματοποίηση οποιουδήποτε, μεγάλου ή μικρού, έργου, επιβάλλεται η δοκιμαστική εφαρμογή του επί τόπου και ο πειραματισμός για τη διαμόρφωση των παραμέτρων του. Για αυτό με πρωτοβουλία της Φάριδος προγραμματίζεται η αίτηση για παροχή άδειας από την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση ώστε να γίνει μία δοκιμαστική εφαρμογή του μέτρου με μερικά μικρά φράγματα στην κοίτη της Ρασίνας, πάνω από τη χαράδρα του Ανακόλου, στην περιοχή της Μπαρμπανίτσας και ψηλότερα.

Εκεί θα ελεγχθούν και θα ρυθμιστούν παράμετροι όπως: η αντοχή και η λειτουργικότητα των φραγμάτων στην περιοχή μας, ο ρυθμός απορρόφησης από το έδαφος και εξάτμισης του νερού, ο χρόνος παραμονής νερού πάνω από τα φράγματα, η επίδραση στις πηγές και στα πηγάδια (...). Έτσι θα ελεγχθούν η εφικτότητα, η λειτουργικότητα και η αποτελεσματικότητα του έργου.

Τάσου Κων. Φραγκή

Παίζοντας με τα ξύλινα ... ειδώλια

Εκείνο το αυγουστιάτικο πυρωμένο απόγευμα η αγορά ήταν έρημη. Στον κεντρικό δρόμο και την πλατεία, τα μαγαζιά ήταν κλειστά και τα καφενεία αδειανά και βουβά σαν ξωκλήσια. Ο ξενομπάτης Λίβας, που τσουρούφλιζε όλη την πλάση, είχε στείλει και τους αγρότες νωρίς - νωρίς στα σπίτια τους, αποκαμωμένους από την ανυπόφορη εκείνη κάψα. Ψυχή πουθενά. Ήταν ακόμα η ώρα της ιερής κοινής ησυχίας, με το καθημερινό συνήθειο των μεγάλων, ένας υπνάκος μετά το μεσημεριανό φαγητό, πριν βγουν ξανά για τις τελευταίες δουλειές τους ως ν' αποσώσει η ημέρα.

Εκείνη την ώρα όμως στα «ποδοσφαιράκια» γίνονταν ενός χωριού αντάρα. Ένα τσούρμο νεαροί έπαιζαν αψηφώντας τη ζέστη και αδιαφορώντας για τις συνήθειες των μεγάλων. Κάμποσοι σε ημικύκλιο γύρω από τα ποδοσφαιράκια παρακολουθούσαν αυτούς που έπαιζαν με τα περασμένα στις χονδρές σιδερένιες βέργες ξύλινα ανθρωπάκια, όμοια αρχαϊκά ειδώλια, προσπαθώντας να στείλουν το ξύλινο μπαλάκι στο τέρμα που ήταν μία μικρή καταπακτή. Κι όταν αυτό έμπαινε με γδούπο και κύλαγε στα σωθικά του ογκώδους επιτραπέζιου παιχνιδιού σήκωναν το μαγαζί στον αέρα.

Ο Μίμης, μέσα σε μαύρη απελπισία τινάζοταν τότε από το γραφείο του, εκκλιπαρώντας τους να ησυχάσουν. Μάταια όμως. Συνεπαρμένοι οι αντίπαλοι, απ' το παιχνίδι και παθιασμένοι απ' τις παροτρύνσεις της «εξέδρας», ζούσαν μεγάλες στιγμές. Η φαντασίωση τους, έβαζε την αφεντιά τους ίσα και όμοια με τα ινδάλματά τους. Τα ιερά τέρατα των μεγάλων γηπέδων, που δεν τους είχαν δει ποτέ να παίζουν και τους γνώριζαν όμως από τις φωτογραφίες και τους καμάρωναν στα πρωτοσέλιδα των παρδαλών αθλητικών εφημερίδων της εποχής. Εξάλλου, σταλίζοντας ευλαβικά κάθε Κυριακή απόγευμα όρθιοι, δύο ολόκληρες ώρες, κάτω από το μεγάφωνο του καφενείου στον μεγάλο πλάτανο της πλατείας, άκουγαν με τεντωμένα αυτιά τα κατορθώματά τους, περιμένοντας τη λύτρωση ... το γκολ!

Εκείνο λοιπόν το μαγαζί με τα ποδοσφαιράκια ήταν μία μικρή Αυλή των Θαυμάτων, που τα άλλα θέλγητρά της ήταν ένα μπιλιάρδο και ένα τραπέζι του πιναγκ πονγκ. Ακόμη, εκεί μπροστά στην είσοδο, ένα jukebox. Τα 45αράκια του γέμιζαν τον δρόμο και τη γειτονιά με μερικά απ' αυτά τα τραγούδια που ακόμη αντέχουν στον χρόνο και θα αντέχουν στο μέλλον. Ο Τσιτσάνης και ο Aznavour, ο Χατζιδάκις κι ο Sinatra, ο Βαμβακάρης κι η Μούσχουρη, ο Θεοδωράκης και οι Beatles, η Edith Piaf, ο Μπιθικώτσης, ο Καζαντζίδης, ο Belafonte, η Sarita Montiel, είναι μερικοί απ' αυτούς που η φωνή τους και οι δημιουργίες τους θα γοητεύουν τις γενιές των ανθρώπων. Ακόμα, «τα ξένα χέρια ...» του Τσιτσάνη και το «όσο αξίζεις εσύ ...» του Καλδάρα που κυρίως τις Κυριακές το απόγευμα τα προτιμούσαν οι φαντάροι που είχαν έξοδο από το ΚΕΕΜ και πλημμύριζαν τα ποδοσφαιράκια.

Αλίμονο όμως, αυτό το μικρό λαμπρό σύμπαν ήταν άβατο για τους κάτω των 17 νέους και για όλους τους μαθητές. Ειδικά για αυτούς, απαγορευόταν να κυκλοφορούν μετά τις 8 το βράδυ. Αλλά και ο κινηματογράφος. Ακόμα και η συμμετοχή τους στο παραδοσιακό γλέντι, στο πλαίσιο της γιορτής του Αγίου Πνεύματος, έστω και παρουσία των γονέων τους, ήταν κι αυτή ανεπίτρεπτη. Πάνω απ' όλα η εμφάνισή τους έπρεπε να είναι ευπρεπής, με κεφαλή σχεδόν ... κεκαρμένη εν χρω και σ' αυτήν ηλικία με καρφίτσωμένη κουκουβάγια πάνω από το γείσο. Τα δύο μεγάλα μάτια της θα 'ταν πάντα ανοιχτά για να μη χάσει ο μαθητής τον οριστικό προορισμό του. Τη

Σοφία! Και για αυτό, έπρεπε να διαβάξει ... να διαβάζει ... να διαβάζει ... Η μη συμμόρφωση προς κάτι απ' όλα αυτά επέφερε έως και αποβολή από το σχολείο. Χώρια οι φάπες κατά την επ' αυτοφώρω σύλληψη και το λούρδισμα! Παγωμένες αναχρονιστικές αντιλήψεις αγωγής και εκπαίδευσης, το «κλειστό» και πειθαρχημένο σχολείο και ο κοινωνικός και γονεϊκός αυταρχισμός, όριζαν ασφυκτικά το πεδίο δραστηριοτήτων και ενδιαφερόντων των νέων εντός και μόνον εντός των τειχών της χρήσιμης εκπαίδευσης, που θα εξασφάλιζε έναν τυπικό τίτλο, αναγκαίο για την κατάληψη μιας γωνιάς σε κάποιον ημίωροφο του Δημοσίου.

Ένα απόγευμα Κυριακής, στη δεκαετία του 1960, ο Μίμης Μηνόπετρας και φαντάροι του ΚΕΕΜ που έχουν πλημμυρίσει τα «ποδοσφαιράκια» και ακούνε λαϊκά τραγούδια από το jukebox. Τα «ποδοσφαιράκια» ήταν και ποδηλατάδικο και αντιπροσωπεία υγραερίου ...

Είναι η δεκαετία του '60 και η νέα εποχή γεννιέται. Οι γενιές που «η ζωή τούς γύρισε μέσα σε κρότους και μέσα στον φόβο» χτίζουν με βάσανα και κόπους τη νέα πραγματικότητα με υλικό βάθρο την περίφημη κοινωνία της αφθονίας. Η νέα αυτή εποχή όμως θ' αμφισβητήσει και θα σαρώσει τελικά αξίες και βεβαιότητες και θ' αφήσει έδαφος σε νέες ιδέες για τη ζωή και τις κοινωνικές σχέσεις, θα διαμορφώσει νέους θεσμούς. Η επιστήμη θα κατακτήσει ασύλληπτες κορυφές και ο πολιτισμός θα ανθίσει με νέες φόρμες και ρεύματα σκέψης και δημιουργίας και θ' ασκήσει ισχυρή επίδραση στο αέριο ζητούμενο, τον εξανθρωπισμό του ανθρώπου. Όλα λοιπόν αλλάζουν σε πείσμα της βραδυπορούσας γενιάς που φεύγει αλλά όχι και με τον τρόπο πάντα και τις ταχύτητες που θέλει η ανυπόμονη νέα που έρχεται.

Και με τούτα και με τ' άλλα ξεχάσαμε την παρέα που αφήσαμε να παίζει στα ποδοσφαιράκια ένα μεσημέρι μιας καλοκαιρινής μέρας. Έχει περάσει πια η ώρα. Τα μαγαζιά έχουν ανοίξει και η κίνηση ζωηρεύει σιγά-σιγά στους δρόμους και τα καφενεία. Το παιχνίδι έχει τελειώσει και η ομήγυρη παίρνει θορυβωδώς τον δρόμο για την πλατεία. Εκεί κάπου ένας γονιός, που κάθεται έξω από το μαγαζί του, τους ρωτάει

ειρωνικά και με περιπαιχτική διάθεση: «Λοιπόν, παιδιά, πώς πήγε το μεροκάματο;» Για να εισπράξει την απάντηση με την ίδια ειρωνική ευγένεια, ακαριαία, από το μεγάλο ταλέντο του «Απόλλωνα» που τις «διαστημικές» κεφαλιές του έτρεμαν όλοι οι τερματοφύλακες: «Πολύ καλά ... το δικό σας ;» Και η κουστωδία συνέχισε τον δρόμο της με χαχανητά, αφού τουλάχιστον αυτή την ανιμαχία στον πόλεμο των γενεών, την είχε περίτρανα κερδίσει.

Σοφίας Βουτσάκη – Corien Wiersma

Αρχαιολογική έρευνα επιφάνειας γύρω από τον Άγιο Βασίλειο

Τον Οκτώβριο του 2015 άρχισε μία νέα έρευνα γύρω από τον Άγιο Βασίλειο, το σημαντικό αρχαίο οικισμό που έφεραν στο φώς οι αρχαιολογικές ανασκαφές το 2009. Αυτή την φορά δεν κάνουμε ανασκαφή, αλλά *έρευνα επιφάνειας*, δηλαδή δεν σκάβουμε, αλλά απλώς μαζεύουμε ό,τι αρχαία βρίσκουμε στην επιφάνεια. Θα μου πείτε: μα τι αρχαία βρίσκει κανείς σε ένα χωράφι; Κι όμως, εκεί που υπάρχουν θαμμένοι αρχαίοι οικισμοί, βρίσκουμε στην επιφάνεια πολύ συχνά σπασμένα πιατικά και κεραμίδια, που εμείς οι αρχαιολόγοι τα ονομάζουμε «όστρακα». Θα τα έχετε προσέξει όλοι όσοι δουλεύετε στα χωράφια, κυρίως εκεί που το χώμα είναι φρεσκοοργωμένο. Αυτά τα όστρακα μπορούμε να τα χρονολογήσουμε με ακρίβεια, γιατί αλλιώς φτιάχνανε και ζωγραφίζανε τις στάμνες και τα κύπελλα στην εποχή που υπήρχε το μυκηναϊκό παλάτι στον Άγιο Βασίλειο (γύρω στο 1400 π.Χ. - δηλαδή 3.500 χρόνια πριν!) και αλλιώς την εποχή την Βυζαντινή (γύρω το 800 - 900 μ.Χ. - δηλαδή λίγο πριν από την περίοδο όπου άκμασε ο Μυστράς). Ξέρουμε ότι σ' αυτές τις δυο περιόδους κατοικήθηκε ο λόφος του Αγίου Βασιλείου, αλλά υπάρχουν πολλά πράγματα που ακόμη δεν ξέρουμε: Πότε εγκαταστάθηκαν για πρώτη φορά άνθρωποι στον Άγιο Βασίλειο; Πόσο μεγάλο ήταν το χωριό στην αρχή; Πότε μεγάλωσε και επεκτάθηκε, και μέχρι πού έφτανε η πόλη γύρω από το παλάτι; Πότε εγκαταλείφθηκε η πόλη; Πόσο μεγάλος ήταν ο οικισμός γύρω από την εκκλησία στην βυζαντινή εποχή - ήταν χωριό ή μικρή κωμόπολη; Μήπως όμως ο λόφος γύρω από τον Άγιο Βασίλειο κατοικήθηκε και σε άλλες εποχές, παραδείγματος χάριν την εποχή που άκμασε η αρχαία Σπάρτη; Εξετάζοντας προσεκτικά σε ποια σημεία βρίσκουμε πολλά όστρακα και σε ποια εποχή χρονολογούνται, μπορούμε να δώσουμε απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα. Για να γίνει αυτό, πρέπει να περπατήσουμε στα χωράφια, κοιτώντας προσεκτικά το χώμα και μαζεύοντας ό,τι αρχαίο όστρακο βρούμε. Αν λοιπόν δείτε μια ομάδα νεαρούς και νέες κοπέλες να περπατάνε σκυμμένοι με τα μάτια κολημένα στη γη (φωτ.), σκύβοντας κάθε δυο λεπτά να μαζέψουν κάτι, μην ανησυχήσετε, δεν χάσανε τα κλειδιά τους, αλλά είναι αρχαιολόγοι και φοιτητές αρχαιολογίας που συμμετέχουν στην έρευνα!

Η έρευνα αυτή είναι μέρος των αρχαιολογικών ανασκαφών που γίνονται στον Άγιο Βασίλειο από την Αρχαιολογική Εταιρεία με διευθύντρια την Αδαμαντία Βασιλογάμβρου, επίτιμη διευθύντρια Αρχαιοτήτων. Υπεύθυνες για την έρευνα επιφάνειας η Ελληνίδα αρχαιολόγος Σοφία Βουτσάκη, καθηγήτρια Ελληνικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Χρόνινγκεν στην Ολλανδία και η Ολλανδέζα αρχαιολόγος Κορίν Βίρσμα, ερευνήτρια στο ίδιο Πανεπιστήμιο. Η έρευνα, στην οποία

παίρνουν μέρος φοιτητές και φοιτήτριες από την Ολλανδία, την Ελλάδα και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, χρηματοδοτείται από το Πανεπιστήμιο του Χρόνινγκεν καθώς και το Ίδρυμα Ερευνών της Ολλανδίας. Η έρευνα γίνεται τον Οκτώβριο ή τον Μάρτιο κάθε χρόνο, διαρκεί κάθε φορά τρεις με τέσσερις εβδομάδες, και θα κρατήσει τρία χρόνια, δηλαδή μέχρι το 2018. Με κέντρο τον λόφο του Αγίου Βασιλείου θα καλύψουμε όλη την λοφοσειρά, δηλαδή προς τα δυτικά θα φτάσουμε μέχρι τους Αρκασάδες, ενώ προς τα ανατολικά θα ερευνήσουμε και τους λόφους από την άλλη μεριά του δρόμου προς το Γύθειο, από τις Σπαρτόραχες δίπλα στον δρόμο μέχρι το ποτάμι.

Να σας εξηγήσουμε και λίγο πώς δουλεύουμε: Πρώτα έρχεται ο τοπογράφος της ανασκαφής, ο Γιάγκος Γιατζόγλου, από τη Σπάρτη, και χωρίζει τα χωράφια σε μεγάλα τετράγωνα (10 x 10 μ ή 20 x 20 μ), δηλαδή φτιάχνει έναν «κάναβο», και σε κάθε τετράγωνο δίνει έναν αριθμό. Εμείς οι αρχαιολόγοι ορίζουμε τα τετράγωνα στον χώρο με πασσαλάκια, ταινίες και σχοινιά (τα οποία εννοείται, αφαιρούμε μετά προσεκτικά – βεβαίως δεν θέλουμε να σας ενοχλήσουμε ή να σας βάζουμε εμπόδια στη δουλειά σας στα χωράφια). Μετά μαζεύουμε ό,τι αρχαία «όστρακα» βρίσκουμε στην επιφάνεια, τα βάζουμε σε πλαστικές σακούλες, γράφουμε σε ποιο τετράγωνο τα βρήκαμε, και μετά τα παίρνουμε μαζί μας για να τα μελετήσουμε, και να δούμε σε ποιά εποχή – μυκηναϊκή; αρχαία; βυζαντινή; – ανήκουν. Μετά κοιτάμε αν σε μια περιοχή (δηλαδή στα τάδε τετράγωνα) βρήκαμε πιο πολλά ευρήματα από μια συγκεκριμένη εποχή, τότε είναι πιθανόν κάτω από το χώμα να υπάρχουν σπίτια αυτής της εποχής. Δεν είναι όμως σίγουρο· υπάρχει πάντα η πιθανότητα τα «όστρακα» να μετακινήθηκαν από τις βροχές ή να κατακλύησαν στις πλαγιές του λόφου. Την άνοιξη ή το φθινόπωρο του 2017 θα περπατήσουμε στα χωράφια με ένα ελαφρό, φορητό ραντάρ που εντοπίζει τοίχους κάτω από το χώμα, αυτό θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε αν τα συμπεράσματά μας είναι σωστά. Να τονίσουμε ότι η δουλειά μας, το μάζεμα των «οστράκων» και το ραντάρ, δεν επηρεάζουν καθόλου τις ελιές και τις καλλιέργειες.

Ελπίζουμε η έρευνα να γίνει αφορμή να γνωριστούμε καλύτερα με τους ιδιοκτήτες που έχουν χωράφια και ελιές γύρω από τον Άγιο Βασίλειο. Για τον λόγο αυτό ζητάμε απ' όλους τους ιδιοκτήτες των χωραφιών (αλλά και από όλους όσους ενδιαφέρονται για τα αποτελέσματα της έρευνας) να μάζεψουν ώστε να σας ενημερώνουμε ταχτικά. Μπορείτε να μας γράψετε στις εξής διευθύνσεις:

Κα Σοφία Βουτσάκη και Κα Corien Wiersma

Groningen Institute of Archaeology

Poststraat 6

9712 ER Groningen

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

email: s.voutsaki@rug.nl

Θέλουμε να γνωρίσουμε και να μιλήσουμε με τους ιδιοκτήτες των χωραφιών από το Ξηροκάμπι, την Παλαιοπιαναγιά και την Τραπεζοντή, όχι μόνο για να συστηθούμε και να ξέρετε κι εσείς ποιοι περπατάνε στα χωράφια σας και γιατί, αλλά και γιατί θέλουμε να μάθουμε κι εμείς από σας μερικά πράγματα. Για παράδειγμα, εμείς προσπαθούμε να καταλάβουμε από τα όστρακα που βρίσκουμε στην επιφάνεια πόσο μεγάλη ήταν η πόλη γύρω από το παλάτι. Θα μας βοηθήσει λοιπόν πολύ να ξέρουμε αν το χωράφι το οργάνετε, αν παλιά χρησιμοποιούσατε αλέτρι, τότε φυτέψατε τις ελιές σας, κλπ. γιατί όλα αυτά επηρεάζουν τι βγαίνει στην επιφάνεια. Και θέλουμε επίσης να

μιλήσουμε με τους μεγάλους ανθρώπους που θυμούνται πώς καλλιεργούσατε τα χωράφια πριν βγούν τα τρακτέρ και τα αυτόματα ποτιστικά, γιατί αυτοί θυμούνται πώς γίνονταν οι δουλειές τα παλιά χρόνια. Αυτή η γενιά σιγά-σιγά φεύγει και μαζί της φεύγει και η γνώση και η μνήμη -κι εμείς αυτά θέλουμε να τα γράψουμε και να τα κρατήσουμε. Ενδιαφερόμαστε όχι μόνο εμείς, αλλά και ο Φίλιππος ο Κουτσαφτής, που έχει κάνει πολλά ντοκυμαντέρ (την «Αγέλαστο Πέτρα» για την Ελευσίνα, το «Αρκαδία Χαίρε» για την Αρκαδία – ντοκυμαντέρ που έχουν πάρει πολλά ευρωπαϊκά βραβεία) και που τώρα γυρνάει ταινία με θέμα τον Άγιο Βασίλειο.

Η έρευνα επιφάνειας θα μας βοηθήσει να απαντήσουμε τα ερωτήματα που αναφέραμε πιο πάνω. Αλλά θα βοηθήσει και σε κάτι άλλο εξίσου σημαντικό: Με την πρόοδο των ανασκαφών στον Άγιο Βασίλειο, κάποια στιγμή θα πρέπει να σκεφτούμε πώς θα αναδειχτεί ο χώρος και πώς θα διαμορφωθεί έτσι ώστε να μπορεί ο κόσμος να τον επισκέπτεται. Για να περιφραχτεί η ανασκαφή, να χτιστεί ένα σπιτάκι για τον φύλακα, να οριστεί πού θα παρκάρουν τα αυτοκίνητά τους οι επισκέπτες κλπ. κλπ., πρέπει να έχουμε μια εικόνα πού έχει και πού δεν έχει αρχαία. Βέβαια όλα αυτά θα πάρουν καιρό. Η έρευνα όμως αυτή είναι απαραίτητη για την ανάδειξη του χώρου, και θα βοηθήσει να γίνει πιο γρήγορα. Και βέβαια η ανάδειξη του Αγίου Βασιλείου θα βοηθήσει στην τουριστική ανάπτυξη όλης της περιοχής και αυτή την ανάπτυξη την επιθυμούμε και την χρειαζόμαστε όλοι σ' αυτή τη δύσκολη περίοδο.

Η έρευνα επιφάνειας γύρω από τον Άγιο Βασίλειο

Σταυρούλας Γαβριηλίδου – Θεοδωρακάκου

Η ιστορία της ζωής του πατέρα μου. Μία οδύσσεια

1949 – Σταθμός της ζωής μου. Μόλις είχε διαλυθεί το μαύρο σύννεφο του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου και του Εμφυλίου και ο κόσμος γιόρταζε την ελευθερία του. Το δικό μας σπίτι δυστυχώς δεν χαμογέλασε. Χάσαμε ό,τι ωραίο είχαμε στη ζωή, τον προσφιλή πατέρα μας. Ήμουν τότε δεκατριών ετών και ίσως να μην καταλάβαινα το οικογενειακό δράμα. Πέρασαν χρόνια σκεπτόμενη πως δεν γνώριζα αρκετά πράγματα για τον πατέρα μου, ούτε καν την καταγωγή του και θέλησα να μου διηγηθεί η μητέρα μου την ιστορία του.

Ο πατέρας μου, Ιωάννης Γαβριηλίδης του Σάββα και της Άννας, γεννήθηκε το 1890 σ' ένα χωριό του Πόντου, ονομαζόμενο Χοούς, περιοχής Ερτζινγκιάν, εντός της ευρύτερης εκκλησιαστικής περιφέρειας Θεοδοσιουπόλεως – Ερζερούμ, το οποίο γεωγραφικά βρίσκεται νότια της Τραπεζούντας, κοντά στην Αρμενία. Όταν έγινε δεκατριών ετών έφυγε από το χωριό και πήγε στην Κωνσταντινούπολη για να εργασθεί κοντά στους θείους του. Μετά όμως από τρία χρόνια, δηλαδή στα δεκαέξι του, δεν μπορούσε πλέον να ζήσει με τους Τούρκους κι αποφάσισε να πάει στην Βουλγαρία. Εκεί έμαθε την τέχνη του κασιτερωτή.

Επειδή όμως ήταν ανήσυχος πνεύμα δεν κάθισε ούτε στην Βουλγαρία, δεκαοκτώ ετών πήγε στην Ρουμανία κι εγκαταστάθηκε στο Βουκουρέστι, όπου άνοιξε καφενείο. Μετά από πάροδο λίγων ετών έγινε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Τα πράγματα τότε πολύ δυσκόλεψαν, έχασε το καφενείο και ξαναγύρισε στην Βουλγαρία.

Στην Βουλγαρία τον κάλεσαν στρατιώτη στο βουλγάρικο στρατό κι έπρεπε να πολεμήσει εναντίον των Ελλήνων. Αυτό δεν μπορούσε ούτε να το διανοηθεί κι αποφάσισε να λιποτακτήσει από τον στρατό. Ζήτησε τη βοήθεια μιας αρμένικης οικογένειας, η οποία τον έκρυψε εφτά μήνες στην σκεπή του σπιτιού της. Εδώ πρέπει να αναφέρω ότι ο πατέρας μου ήταν γλωσσομαθής. Μέσα από όλες τις περιπέτειές του και το οδοιπορικό του στα Βαλκάνια, είχε μάθει να μιλάει έξι γλώσσες: ελληνικά (την κοινή και τα ποντιακά), αρμένικα, τούρκικα, βουλγάρικα, ρουμάνικα και λίγα αγγλικά. Μετά τους εφτά μήνες στην σκεπή, κουράστηκε και θέλησε να κατέβει παρά τις αντιρρήσεις των Αρμενίων. Δυστυχώς, δεν του βγήκε σε καλό. Κάποιος Βούλγαρος που τον γνώρισε τον κατέδωσε στην αστυνομία κι έτσι βρέθηκε κλεισμένος ξανά, αυτή τη φορά όχι στη σκεπή, αλλά στη φυλακή!

Στη φυλακή, ενώ σκεφτόταν τι μπορούσε να κάνει, άκουσε από έξω να περνούν δυο άνθρωποι μιλώντας αγγλικά. Κατάλαβε ότι ήταν αντίθετοι του καθεστώτος. Τους έγραψε αμέσως ένα σημείωμα στα αγγλικά και το πέταξε από το παράθυρο. Έτσι, κατάφερε να τον ελευθερώσουν και αφού έμεινε άλλα δυο χρόνια στη Βουλγαρία, έφυγε και πάλι για την Τουρκία να βρει τους γονείς και τ' αδέρφια του. Δυστυχώς, δεν βρήκε κανέναν και σκεπτόμενος μήπως έφυγαν με τους άλλους Έλληνες στην Ελλάδα με την Μικρασιατική Καταστροφή, αποφάσισε κι αυτός να πάρει το δρόμο για την Ελλάδα, την μακρινή πατρίδα που δεν είχε δει ποτέ.

1924 – Πρώτος σταθμός τα Διαβατά Θεσσαλονίκης. Εκεί συνάντησε τα ξαδέρφια του. Έμεινε δυο χρόνια, πήρε κλήρο και παντρεύτηκε, όμως δεν στάθηκε τυχερός. Η γυναίκα του και το κοριτσάκι του πέθαναν κατά τη διάρκεια της γέννας. Έμεινε στη Θεσσαλονίκη άλλα δυο χρόνια. Έπειτα από συζήτηση με συγγενείς του αποφάσισε να

δοκιμάσει την τύχη του στη Σπάρτη, σε κάποιο χωριό ονομαζόμενο Ξηροκάμπι στο οποίο βρισκόταν ένας ξάδερφός του.

Το 1927 βρίσκεται πράγματι στο Ξηροκάμπι όπου συναντά τον ξάδερφό του Τζίμη Σπυριάδη. Μάλιστα πήρε και αρκετά χρήματα από το ελληνικό κράτος προς αποζημίωση της περιουσίας του που έχασε στην Τουρκία. Μετά από λίγο καιρό παντρεύεται τη μητέρα μας, Ελένη Κοκκορού του Δήμου και της Αντωνίας με καταγωγή από τους Γοράνους.

Το 1936 πηγαίνει πλέον στην Αθήνα, όπου ανοίγει καφενείο επί της οδού Αγίου Κωνσταντίνου στην Ομόνοια. Όμως κι εκεί τα πράγματα τα βρήκε δύσκολα διότι η τιμιότητα δεν τον άφησε να το λειτουργήσει όπως ήθελε και μετά από τόσες κακοτυχίες που υπέφερε, αποφάσισε να το κλείσει βάζοντας τα χρήματα στην τράπεζα. Η μητέρα μας του έλεγε να αγοράσει σπίτι και κτήματα στο χωριό, αλλά εκείνος σκεφτόταν να αγοράσει ακίνητο στη Θεσσαλονίκη, ώστε να είναι κοντά στους συγγενείς του. Προτού το αποφασίσει μας βρήκε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και τα μαύρα χρόνια της Κατοχής. Τα χρήματα έχασαν την αξία τους και ο πατέρας μας βρέθηκε πάλι στην αρχή.

Όλα αυτά τα χρόνια της περιπλάνησης και του αγώνα για μία καλύτερη μοίρα τον κατέβαλαν και κλόνισαν την υγεία του. Έτσι, μέσα σε λίγα χρόνια, συγκεκριμένα το 1949, πεθαίνει κι αφήνει πίσω του μία χήρα και τέσσερα παιδιά, δυο κορίτσια και δυο αγόρια. Δεν πρόλαβε να μας χαρεί.

Αν κι έχουν περάσει χρόνια, στα παιδιά του που ζούμε ακόμα, τον Νίκο κι εμένα, έχει μείνει χαραγμένη μέσα μας η καλοσύνη του προσώπου του. Γι' αυτό ζήτησα από τη μητέρα μου να μου διηγηθεί την ιστορία του. Κι έτσι την διηγούμαι κι εγώ σε σας σήμερα.

Επιμέλεια – σύνταξη: Ελίνα Γαβριηλίδου, Ιωάννης Γαβριηλίδης

Μαρίας Γ. Δούσμανη
Ο μεγάλος ευεργέτης

Ήταν στο τέλος του 1960, όταν ένας δεκαοχτάχρονος νέος, ο Νίκος, έφευγε από το μικρό χωριό του, την Παλαιοπαναγιά, για μετανάστης στον Καναδά. Είχαν πάει πρώτες οι δύο αδερφές του, η Ειρήνη και η Βασιλική, σε συγγενείς και τώρα πήγαινε και αυτός να βρει την τύχη του. Αφηνε πίσω τους γονείς του (τον μπαρμπα-Δήμο και τη θεια-Ελένη) και την Τρίτη του αδελφή, την Παναγιώτα, η οποία τον επόμενο χρόνο θα πήγαινε κι αυτή να τους βρει. Στη μικρή βαλιτσούλα, μαζί με τα λιγοστά του ρούχα, έπαιρνε μαζί και τις ελπίδες του, τα όνειρά του, τις ευχές της οικογένειάς του και των συγχωριανών του. Είχε υποσχεθεί στον εαυτό του πως θα δούλευε σκληρά και, αν η τύχη τον βοηθούσε και αποκτούσε χρήματα, θα ερχόταν στην Ελλάδα να βοηθήσει την οικογένειά του και το χωριό του.

Όταν ξαναήρθε μετά από λίγα χρόνια, θα ήμουν περίπου πέντε χρόνων. Θυμάμαι, όπως μας έλεγε η αδερφή μου, η οποία τότε πήγαινε στο Δημοτικό, πως πήγε στο σχολείο και μοίρασε σε όλα τα παιδιά από ένα μολύβι. Μου έδωσε και ένα μολύβι ως γειτονόπουλο που ήμουν, κι ας μην πήγαινα σχολείο. Εκείνο το μολύβι δεν το έζησα ποτέ. Δεν έγραψα ποτέ με αυτό... Όχι γιατί δεν το είχα ανάγκη αλλά επειδή ήταν τόσο σπουδαίο δώρο για μένα, που δεν ήθελα να το χαλάσω! Βρίσκεται ακόμα ανάμεσα στα σχολικά μου ενθύμια, για να θυμάμαι τον θείο Νίκο, τον καλό μας γείτονα που μου το έδωσε. Ήταν πολύ αγαπητός στο χωριό. Θυμάμαι, όταν ήταν να ξαναφύγει, περνούσε από σπίτι σε σπίτι και αποχαιρετούσε τους γείτονες έναν έναν.

Εγκατεστημένος στον Καναδά, παντρεύτηκε την Αφροδίτη Κοκόλη από την Τάρανα και απέκτησαν τρεις γιους. Δούλεψε σκληρά και η τύχη τον ευνόησε και δημιούργησε. Δεν τον έφτανε όμως να αποκτά μόνο για τον εαυτό του. Ήθελε να προσφέρει και στους άλλους. Την υπόσχεση που είχε δώσει στον εαυτό του, όταν έφευγε για το εξωτερικό, δεν την ξέχασε. Ως καλός χριστιανός ενδιαφερόταν για τις ανάγκες του χωριού του και έκανε σημαντικές δωρεές στην εκκλησία μας, όπως η ορθομαρμάρωση και η μικροφωνική εγκατάσταση. Ήθελε όμως να προσφέρει και ένα πιο σημαντικό έργο· κάτι που είχε ανάγκη το χωριό.

Ένα πνευματικό κέντρο στο προαύλιο της εκκλησίας ήταν ό,τι χρειαζόταν. Δεν θα ήταν όμως μια απλή αίθουσα, θα ήταν ένα κόσμημα για το χωριό. Με τη σύμφωνη γνώμη του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη μας κ. Ευσταθίου και του εκκλησιαστικού συμβουλίου άρχισαν οι εργασίες. Ο κύριος Νίκος επέβλεπε τα πάντα. Το έργο έπρεπε να γίνει έτσι όπως το είχε φανταστεί. Του είπαν: Μα, θα κοστίζει πολλά, να κάνουμε έρανο. Όχι, απάντησε, μην ανησυχείτε για τα έξοδα, θα τα αναλάβω όλα εγώ.

Το έργο θεμελιώθηκε από τον Μητροπολίτη τον Απρίλιο του 2008. Με αγωνία περίμενε όλο το χωριό όσο προχωρούσαν οι εργασίες. Το κτήριο ήταν έτοιμο μέσα σε λίγα χρόνια. Έμενε μόνο ο εξοπλισμός. Είχε φροντίσει και για αυτό ο κύριος Νίκος. Έστειλε από τον Καναδά κοντέινερ με όλη την επίπλωση, τις ηλεκτρικές συσκευές, μέχρι και τα σερβίτσια. Τώρα πια ήταν όλα έτοιμα. Ένα πανέμορφο κτήριο κοσμούσε το προαύλιο της εκκλησίας μας, εξοπλισμένο με ό,τι καλύτερο.

Για να λειτουργήσει όμως έπρεπε να γίνουν τα εγκαίνια με την παρουσία του κυρίου Νίκου και της οικογένειάς του. Όρος απαράβατος και σεβαστός από όλους. Όμως για λόγους προσωπικούς ο κύριος Νίκος δεν μπορούσε να έρθει. Για αυτό έστειλε την οικογένειά του, τον γιο του Δήμο με τη σύζυγό του και τα παιδιά τους και

την αδελφή του Παναγιώτα με τον σύζυγο και τα παιδιά τους. Έτσι, στις 10 Ιουλίου 2016, ημέρα Κυριακή, με την παρουσία πλήθους κόσμου και πολλών επισήμων έγιναν τα εγκαίνια του Πνευματικού Κέντρου της Παλαιοπαναγιάς, δωρεά εξ ολοκλήρου του κυρίου Νίκου Σαραντάκου.

Μετά την τελετή ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης κ. Ευστάθιος δώρισε στον κύριο Νίκο μια εικόνα της Παναγίας και τον Μεγαλόσταυρο του Αγίου Νίκωνος. Τα δώρα παρέλαβε ο εγγονός του Νίκος Δ. Σαραντάκος, όπως ήταν η επιθυμία του δωρητή. Στη συνέχεια, η οικογένεια Σαραντάκου παρέλαβε και κάποια άλλα δώρα και μια αναμνηστική πλακέτα από τον σύλλογο του χωριού. Η συγκίνηση ήταν μεγάλη για όλους, όταν ακούσαμε τον κύριο Νίκο να μας μιλάει από το κινητό που κρατούσε ο Σεβασμιότατος στο μικρόφωνο. Ο κόσμος ξέσπασε σε χειροκροτήματα. Ήταν από εμάς το ευχαριστώ. Έπειτα, αφού έκοψαν την κορδέλα στην βορεινή είσοδο του κτηρίου, ο ιερέας μας πατήρ Παναγιώτης Ξηροδήμας ξενάγησε τους επισήμους στην αίθουσα, όπου και παρακάθησαν σε δείπνο. Στο προαύλιο της εκκλησίας, μπροστά στο πνευματικό κέντρο, ήταν στρωμένες πολυτελέστατες τραπεζαρίες και προσφέρθηκαν πλούσια γλυκά σε όλο τον κόσμο. Μετά οι κυρίες του συλλόγου μας σέρβιραν μια μεγάλη ποικιλία από εξαιρετικά φαγητά. Όλα προσφορά του κυρίου Σαραντάκου για να ευχαριστηθεί ο κόσμος. Και η υπέροχη αυτή βραδιά ολοκληρώθηκε με τη μελωδική φωνή του Πέτρου Διαμαντάκου από τους Γοράνους, που μας κράτησε συντροφιά όλο το βράδυ με όμορφα τραγούδια.

Να 'ναι καλά ο κύριος Νίκος, που τον αξίωσε ο Θεός, από το ένα μολύβι που μας χάρισε κάποτε, να μας προσφέρει τώρα ένα τόσο σημαντικό δώρο. Κι ερχόμαστε τώρα εμείς, εκείνα τα παιδιά που πήραμε τότε εκείνο το μολύβι, να παραλάβουμε αυτό το ανεκτίμητο δώρο. Και είτε να είμαστε άξιοι να το εκτιμήσουμε και να το προσέχουμε σαν κόρη οφθαλμού γιατί είναι έργο ψυχής και αγάπης. Τον ευχαριστούμε από τα βάθη της καρδιάς μας. Η Παναγία να δίνει υγεία σε αυτόν και την οικογένειά του.

Μαρίας Γ. Καράμπελα
Το «αμίλητο νερό»

Σε ένα από τα τελευταία μου ταξίδια στο Ξηροκάμπι, και ανάμεσα στις ατελείωτες κουβέντες που κάνω κάθε φορά με τη μάνα μου, την κυρία Πίτσα Καράμπελα, κάποια στιγμή ακούστηκε η φράση «το αμίλητο νερό» και τότε η μητέρα μου άρχισε να μου διηγείται την παρακάτω ιστορία.

Ήταν δεν ήταν 10 χρονών, όταν η γιαγιά μου η Ευγενία η Κατσουλάκαινα, μέσα σε όλες τις δουλειές που έκανε για να ζήσει την οικογένεια της στην Κατοχή, ασχολήθηκε με την εκτροφή του μεταξοσκώληκα. Τη μάνα μου τη θεωρούσε υπεύθυνο άτομο και την εμπιστευόταν. Την έστειλε λοιπόν στο πηγάδι του χωριού, στα Κατσουλαίικα, για να φέρει το «αμίλητο νερό». Και αλοίμονο όταν η μάνα μου, κουβαλώντας το «αμίλητο νερό», συναντούσε κάποιον στον δρόμο και τη χαιρετούσε. Αμέσως έχυne το νερό και ξαναπήγαινε στο πηγάδι μέχρι να πετύχει να επιστρέψει στο σπίτι φέρνοντας το νερό «αμίλητο». Και τότε το έπαιρνε η γιαγιά μου, έμπαινε στη σκοτεινή αλλά πεντακάθαρη σοφίτα που ήταν γεμάτη από μισοφύλλα στερεωμένα σε σκαλωσιές και ράντιζε τον χώρο, λέγοντας σιγανά ευχές, προσευχές που βοηθούσαν τους μεταξοσκώληκες να πλέξουν το κουκούλι γρήγορα.

Η μάνα μου θυμάται ότι αγόραζαν τον κουκουλόσπορο μέσα σε τετράγωνα κουτιά -σαν πακέτο τσιγάρων- διάτρητα στο πάνω μέρος για αερισμό. Στη συνέχεια άπλωναν τα σποράκια επάνω σε βαμβάκι και τα έβαζαν κοντά στο τζάκι. Έτσι έβγαιναν τα σκουληκάκια. Τα τάζαν μουρόφυλλα από ποικιλία μουριάς που έκανε μεγάλα τρυφερά φύλλα και ελάχιστα μούρα. Θα υπήρχαν στα χτήματα της οικογένειας και πενήντα μουριές φυτεμένες για αυτήν τη δουλειά. Όταν η γιαγιά μου σταμάτησε να ασχολείται με τη σηροτροφία, ερχόντουσαν οι Γορανίτες, οι Λιαντινιώτες, οι Ποταμίτες και έπαιρναν τα μουρόφυλλα της γιαγιάς μου για τους δικούς τους μεταξοσκώληκες.

Όταν γινόταν το κουκούλι, «το φουτούλι», το χώριζε σε πρώτης διαλογής για να το πάρει ο έμπορος και σε δεύτερης διαλογής, το οποίο κράταγε για να υφάνει στον αργαλειό της η ίδια κουκουλάικα υφάσματα, με τα οποία έραβε παντελόνια, σακάκια, φορέματα. Η θεία Σταυρούλα η Σιλαμάκαινα από τα Καμίνια, η γυναίκα του Νικήτα, έπαιρνε το κουκούλι και το έκανε μεταξωτή κλωστή έτοιμη για τον αργαλειό.

Η γιαγιά μου όμως είχε υφάνει και μεταξωτά σεντόνια από το κουκούλι της πρώτης διαλογής. Στο τέλος κράτησε ένα μεταξωτό σεντόνι για τον εαυτόν της και έδωσε από ένα στα παιδιά της. Η μάνα μου, το δικό της μου το κέντησε τραπεζομάντηλο, η γιαγιά μου προτίμησε να τη στολίσουν στο τελευταίο της ταξίδι.

Ακόμα θυμάμαι, όταν κοιμόμουν παιδί στα Κατσουλαίικα, στο σπίτι της γιαγιάς, στη σοφίτα στις κόρδες υπήρχαν καρφωμένα κουκούλια, τα οποία θύμιζαν εκείνη την εποχή.

Με αφορμή την ιστορία που μου διηγήθηκε η μάνα μου έψαξα να βρω πληροφορίες σχετικά με τη σηροτροφία στον τόπο μας. Εντύπωση μου έκανε ότι η Λακωνία και η Μεσσηνία (μαντήλι καλαματιανό) ήταν περιοχές μεγάλης παραγωγής μεταξιού. Το μεγαλύτερο δε ποσοστό της παραγωγής προοριζόταν για εξαγωγή.

Εξαιρετικό ήταν το άρθρο της Μαρίας Παπαστρατάκου - Μυλωνάκου από το Δαφνί στον «Λακωνικό Τύπο» (Ιούνιος 2005, αριθμός φύλλων 2235, 2236, 2237, 2238) με θέμα: «Το κουκούλι». Σε αυτό περιγράφει όλη τη διαδικασία βήμα βήμα όπως την έκαναν στο σπίτι της και στην περιοχή της.

Σήμερα που επανεκτιμώνται όλες οι παραδοσιακές αγροτικές δραστηριότητες και που η επιβίωση σε ένα εξαιρετικά ανταγωνιστικό περιβάλλον εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από τις νέες ιδέες και την καινοτομία, η γνώση που έχουμε για τη σηροτροφία που είχε αναπτυχθεί στην περιοχή μας είναι πολύτιμη.

Τέλος, ας λάβουμε υπόψη μας ότι σύμφωνα με το νέο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ΠΑΑ 2015-2020 η σηροτροφία επιδοτείται.

Στην περιοχή του Έβρου άρχισαν να αναζωπυρώνουν την παραγωγή μεταξιού (<http://www.kathimerini.gr/829883/article/oikonomia/epixeirhseis/megalwnontas-meta3i>). Μήπως πρέπει να την αναβιώσουμε και στην περιοχή μας;

Ιωάννη Γ. Παρηγόρη

5^ο Μουσικό Χοροστασιό «Πέτρος ο Πελοποννήσιος Εργαστήρια ελληνικής παραδοσιακής μουσικής και χορού

Για δεύτερη χρονιά πραγματοποιήθηκαν και φέτος τα εργαστήρια ελληνικής παραδοσιακής μουσικής και χορού από τις 14 έως τις 17 Ιουλίου 2016 στο Ξηροκάμπι. Φέτος έλαβαν μέρος περίπου εκατό μαθητές από όλη την Ελλάδα. Ιδιαίτερη παρουσία είχε το Μουσικό Σχολείο Παλλήνης με συμμετοχή καθηγητών και μαθητών. Στα εργαστήρια οι μαθητές διδάχτηκαν παραδοσιακά όργανα και χορό. Ως θέματα για τη διδασκαλία των οργάνων και της θεωρίας της τροπικής μουσικής, επελέγησαν έργα από την εξωτερική μουσική του Πέτρου Πελοποννησίου. Οι καθηγητές που δίδασκαν διακρίνονται για την αρτιότητα των γνώσεών τους και τον βαθύ σεβασμό τους στην παράδοση και τον ελληνικό πολιτισμό. Δύο συναυλίες στο αμφιθέατρο του Ξηροκαμπίου διάνθισαν το τετράημερο, η πρώτη με τη Σχολή Βυζαντινής Μουσικής της Μητρόπολης Μεσσηνίας την Παρασκευή 15 Ιουλίου και η δεύτερη με τους Τακίμ και την Αρετή Κετιμέ την Κυριακή 17 Ιουλίου. Το απόγευμα της Κυριακής στο εκκλησάκι του Αη-Γιώργη στο Ξηροκάμπι καθηγητές και μαθητές των εργαστηρίων τίμησαν τον Πελοποννήσιο παίζοντας έργα του αλλά και γνωστά παραδοσιακά τραγούδια που τραγούδησαν και χόρεψαν.

Καθηγητές εργαστηρίων

Χάρης Λαμπράκης, Χρίστος Τσιαμούλης: θεωρία μακάμ

Νικόλας Παλαιολόγος: ούτι, ταμπουρά

Βαγγέλης Καρίπης: κρουστά

Κατερίνα Παπαδοπούλου: τραγούδι

Γεώργιος Μαρινάκης: βιολί

Σταυρούλα Δαλιάνη: κλέφτικα τραγούδια

Παναγιώτης Δημητρακόπουλος: κανονάκι

Θοδωρής Τασούλας: κλαρίνο, φλογέρα

Στέλιος Κατσιάνης: λαούτο

Μαρία Θεοφανίδου: πολιτικό λαούτο (λάφτα)

Χρίστος Θεολόγος: χοροί των Ελλήνων της Ανατολής

Τα εργαστήρια αυτά σταδιακά εδραιώνονται. Υπάρχουν ενδείξεις για συμμετοχές και εκτός Ελλάδος στο επόμενο χοροστασιό που έχει προγραμματιστεί να γίνει από τις 13 έως τις 16 Ιουλίου 2017.

Χαριλάου Ν. Σταρόγιαννη
Εύθυμες ιστορίες

Ο Ιωάννης Αποστολάκος του Κωνσταντίνου γεννήθηκε στο Παλιοχώρι το 1909. Από μικρό παιδί αγαπούσε την μουσική και σύντομα άρχισε να μαθαίνει βιολί. Λίγα χρόνια μετά το 1930 είχε γίνει τέλειος βιολιστής. Μάλιστα έγραφε και δικούς του στίχους.

Τα καλοκαιρινά απογεύματα, όταν πλέον ο ήλιος είχε δύσει, ο νεαρός τότε Γιάννης, καθισμένος στον εξώστη του σπιτιού του, έπαιζε μουσική και τραγουδούσε τους στίχους του. Λίγο πιο κάτω υπήρχε ο δρόμος που οδηγούσε προς το ποτάμι και μάλιστα σε μια γάργαρη και δροσερή πηγή. Την ώρα εκείνη, δηλαδή αργά το απόγευμα, θα περνούσαν από εκεί τα κορίτσια του χωριού με τις στάμνες και τις βαρέλες τους για να πάρουν από την πηγή φρέσκο και δροσερό νερό. Ο νεαρός Γιάννης λοιπόν είχε στο μάτι μια ωραία νεαρά. Οι γονείς της είχαν αρκετά κτήματα στην πιο γόνιμη και εύφορη περιοχή του χωριού που λέγεται Σιροβά. Όταν τα κορίτσια πλησίαζαν να περάσουν από το μέρος αυτό, ο νεαρός μουσικός έπαιζε τους στίχους που είχε γράψει προς χάριν της: «Αν δε σου δώσει η μάνα σου στη Σιροβά χωράφι, μες της Ρασίνας τα νερά να πάει να σε πετάξει». Το ίδιο ακριβώς τραγούδι έπαιζε και τραγουδούσε κατά την επιστροφή των κοριτσιών, τα οποία ξεκαρδίζονταν στα γέλια. Τα χρόνια πέρασαν. Η ωραία νεαρά που ήθελε ο βιολιστής παντρεύτηκε με άλλο νεαρό συγχωριανό της και απέκτησε πολυμελή οικογένεια. Παντρεύτηκε τελικά και ο Γιάννης με κοπέλα από μακρινό χωριό αλλά δεν απέκτησαν παιδιά.

Αρχές της δεκαετίας του εξήντα, πριν αρχίσει η μετανάστευση για τον Καναδά, στο Παλιοχώρι κατοικούσαν περισσότερα από εκατόν ενενήντα άτομα. Τις Τυρινές Απόκριες όλα τα παιδιά του χωριού σχεδόν όλη την ημέρα κουβαλούσαν ξύλα για την βραδινή φωτιά. Φωτιά ανάβαμε σε δύο γειτονιές του χωριού. Το βράδυ της Αποκριάς η νοικοκυρά του κάθε σπιτιού είχε ετοιμάσει την πατροπαράδοτη μακαρονάδα. Ο οικογενειάρχης με την καραμπίνα του έριχνε δύο τουφεκίες από το παράθυρο για το καλό του χρόνου. Την μακαρονάδα συνόδευε και ένα βραστό αυγό για το κάθε μέλος της οικογένειας. Το αυγό αυτό συμβόλιζε τον αποχαιρετισμό του διότι το επόμενο θα τρωγόταν πλέον την ημέρα του Πάσχα. Ανέφερα ψητό αυγό και είμαι σίγουρος ότι πολύς κόσμος θα το αγνοεί. Ψήνεται στην χόβολη (στάχτη με μικρά κάρβουνα), αφού σκεπαστεί καλά σε κάποια πλευρά του τζακιού. Έχει μια πολύ ιδιαίτερη και ευχάριστη γεύση που ικανοποιεί και τους πιο απαιτητικούς ουρανίσκους.

Ο Γιάννης με την γυναίκα του μετά το αποκριάτικο βραδινό φαγητό έβγαιναν στην φωτιά της γειτονιάς τους. Εκεί χαιρετούσαν τους συγχωριανούς τους, τους εύχονταν χρόνια πολλά και, αφού παρέμεναν είκοσι με τριάντα λεπτά αστεειύμενοι και συζητώντας με τους φίλους τους, αναχωρούσαν για την άλλη φωτιά. Εκεί περίμεναν τον βιολιστή τον Γιάννη οι αδελφοί Λεωνίδας και Πανάγος Σταρόγιαννης, οι οποίοι έπαιζαν μπουζούκι και λαούτο αντίστοιχα, και σχημάτιζαν μουσικό τρίο. Σε λίγο το αποκριάτικο γλέντι άρχιζε με χορό γύρω από την φωτιά και σατιρικά ενίοτε τραγούδια. Οι συγχωριανοί φίλοι του Γιάννη τού πρότειναν να παίξει και να τραγουδήσει τους στίχους που ανέφερα πιο πάνω. Άλλωστε είχαν περάσει περισσότερα από είκοσι χρόνια από τότε που τους είχε γράψει για την νεαρά του χωριού. Με την πρόταση αυτή δημιουργείτο άφθονο γέλιο, με αποτέλεσμα οι στίχοι αυτοί να γίνουν και αποκριάτικοι.

Εκείνο το βράδυ γύρω από την φωτιά γίνονταν και πολλά ευτράπελα. Ο μπαρμπα-Γιώργος π.χ. δεν έτρωγε το βραστό αυγό στο σπίτι του αλλά το έβαζε μέσα στην βαθεία και φαρδιά τσέπη της χλαίνης του και κάποια στιγμή έλεγε εκεί τριγύρω στην φωτιά: Τώρα ήρθε η ώρα να φάμε και το αυγουλάκι μας. Την επόμενη χρονιά όμως δεν πρόλαβε να το φάει, αφού είχε αυτή την συνήθεια, διότι οι ζαβολιάρηδες του χωριού καθοδήγησαν κάποιον να του το κλέψει από την τσέπη του και να το φάει αυτός, ώστε να γελάσουν δυνατά και ειρωνικά. Ο μπαρμπα-Ηλίας μετά τα μεσάνυχτα, όταν η φωτιά είχε σχεδόν κοπάσει ελλείψει ξύλων, έλεγε στα παιδιά: Φέρτε ξύλα για να σας χορευώ αυστηρά σατιρικά τραγούδια για να γελάτε. Τα παιδιά όμως πάλι με την μεσολάβηση των ζαβολιάρηδων έκλεβαν τα δικά του ξύλα από την αυλή του σπιτιού του. Το πρωί όμως φώναζε και απειλούσε ότι θα τιμωρήσει τους κλέφτες. Οι γείτονες με την γυναίκα του που είχαν πληροφορηθεί τα νέα του απαντούσαν: Έτσι ήθελες να χορεύεις παριστάνοντας τον θεατρίνο, τα παιδιά ήξεραν τι έκαναν, τα δικά σου ξύλα θα έπαιρναν.

Επανερχομαι στον μπαρμπα-Γιάννη. Είχε εξελιχθεί σε σπουδαίο βιολιστή και τον ζητούσαν στα γύρω καθώς και στα μακρινά χωριά για χορούς, γλέντια και πανηγύρια. Έτσι σχεδόν από τους πρώτους στην περιοχή μας αγόρασε μοτοσακό ZUNDAP για να διευκολύνεται στις μετακινήσεις του. Οι παλαιότεροι θα θυμούνται τον θορυβώδη αυτό τύπο μοτοσακό. Στα μέσα Δεκεμβρίου του έτους 1964, επιστρέφοντας από κάποια μουσική εκδήλωση, στην διασταύρωση πριν από τις Κουρκούλες προς Ριβιώτισσα παρεσύρθη το μοτοσακό του από διερχόμενο όχημα, με αποτέλεσμα να τραυματιστεί βαριά και να επέλθει ο θάνατός του μετά από παρέλευση λίγων ημερών. Εκηδεύθη στο νεκροταφείο του χωριού του.

Ιωάννη Π. Κονίδη

Απρόσμενη συνάντηση

Μικρόσωμος, πρόσχαρος, γλυκομίλητος, ταπεινός με ζωηρά μικρά πηδηματάκια ήρθε και με βρήκε στη δουλειά με το πρώτο φως της ημέρας. Έμεινα ακίνητος για να μη φοβηθεί. Έσκυψε στη μικρή λιμνούλα, την οποία είχε σχηματίσει ο σωλήνας της γεώτρησης που έσταζε, βούτηξε το ράμφος του στο νερό, το ξαναβούτηξε, πήδηξε μέσα και άρχισε να πλένει με επιμέλεια το φτέρωμά του. Βγήκε, ξαναμπήκε, ανατίναξε τα φτερά του, άρπαξε ένα μικρό σκουλήκι και χάθηκε αθόρυβα στους γύρω θάμνους.

Τον αναγνώρισα από το κόκκινο περιδέραιο που φορούσε και απ' τη μονότονη, κοφτή λαλιά του. Ξαφνιάστηκα με την πρόωρη αυτή συνάντηση τελευταία ημέρα του Αυγούστου, μα πήρα το μήνυμα που κουβαλούσε με κόπο, μέρες τώρα, από κάποια μακρινή βόρεια χώρα. Από αύριο μπαίνουμε τυπικά στο φθινόπωρο και ο φίλος μου το έφερε στην ώρα του.

Ύστερα θυμήθηκα τον συγγενή μου Θεόδωρο Κατσουλάκο, όταν σε κάποια εκπομπή στην τηλεόραση είδε τον γιάννακα (κοκκινολαίμη – καλογιάννο), σκαπετημένο στην μακρινή Ολλανδία. Θύμωσε, σχεδόν εξοργίστηκε. Τι θέλει αυτός εκεί, μονολόγησε. Δικό μας παιδί είναι. Αυτός με ξυπνάει κάθε πρωί. Μ' αυτόν κουρνιάζω τα βράδια. Δε γίνεται Ολλανδός ο γιάννακας, ακούς εκεί! Εμείς και ποιήματα τού κάναμε και στα παραμύθια μας τον βάλαμε και ιστορίες τού γράψαμε... Ναι, δε γίνεται αλλοδαπός ο φίλος μας, δικός μας είναι! Ναι, Θόδωρε, δικός μας είναι.

Πολιτιστικού Συλλόγου Ξηροκαμπίου

**Το Χορευτικό Τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου
Ξηροκαμπίου στο 10ο Φεστιβάλ Παραδοσιακής Μουσικής
και Χορού στην Πρέβεζα**

Το χορευτικό τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου Ξηροκαμπίου, ύστερα από αίτησή του, επιλέχθηκε να εκπροσωπήσει τον νομό Λακωνίας στο 10^ο Φεστιβάλ Παραδοσιακής Μουσικής και Χορού στην Πρέβεζα, 1-3 Ιουλίου 2016.

Οι δέκα επτά χορευτές του συλλόγου υπό την καθοδήγηση της χοροδιδασκάλου κας Βασιλικής Βορβή μετέβησαν στα χωριά Κανάλι και Καστρί, όπου και παρουσίασαν χορούς του τόπου. Παράλληλα, διδάχθηκαν παραδοσιακούς χορούς από κορυφαίους χοροδιδασκάλους με την συνοδεία δεξιοτεχνών οργανοπαιχτών της παραδοσιακής μας μουσικής.

Αρωγοί στο δύσκολο αυτό εγχείρημα ήταν το Νομικό Πρόσωπο Πολιτισμού του Δήμου Σπαρτιατών, η Περιφερειακή Ενότητα Λακωνίας, καθώς και πλήθος συμπολιτών. Τους ευχαριστούμε θερμά.

Οι χορευτές που μετέβησαν στο Φεστιβάλ ήταν οι εξής: Ρηγάκος Κώστας, Λιάσκος Νίκος, Χριστοφιλάκος Δημήτρης, Μούτουλας Γιώργος, Κονίδης Γιώργος, Κωτσάκης Κυριάκος, Ιππιώτης Πολύδωρος, Χαντζάκου Φωτεινή, Χριστοφιλάκου Παναγιώτα, Πρόγκα Βασιλική, Αλ Χουκαϊλ Νάντια, Λυμπιωτάκου Σταυρούλα, Βορβή Βασιλική, Λαμπρινού Ευθυμία, Λάτση Μαριάννα, Λαμπροπούλου Γεωργία και Νικολακάκου Πανωραία.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ

**Γιορτάζουμε τα 50 χρόνια του περιοδικού «Η Φάρις»
1966 - 2016**

50 χρόνια ...

Κείμενα από το περιοδικό διαβάζει ο ηθοποιός Γιώργος Κούμαρης.
Τραγουδά και παίζει παραδοσιακά τραγούδια το Τμήμα Ελληνικής
Παραδοσιακής Μουσικής του Παιδαγωγικού Φιλότεχνου Ομίλου Φάριδος

**Πνευματικό κέντρο Αγίας Τριάδος στο Ξηροκάμπι
Παρασκευή 30 Δεκεμβρίου 2016
στις 7.00 μ.μ.**

Διοργάνωση: Περιοδικό η Φάρις
Παιδαγωγικός Φιλότεχνος Όμιλος Φάριδος

Σύμμεικτα

Πριν από μερικά χρόνια μπήκε σε ένα μπακάλικο της περιοχής μια γυναίκα και ζήτησε κανέλλα κοπανισμένη. Είπα μέσα μου: Παλαιικιά γυναίκα αυτή κανέλλα κοπανισμένη ζήτησε και όχι τριμμένη, την οποία ζητούν οι νέες νοικοκυρές!

Η.Γ.Μ.

Στις 7 Σεπτεμβρίου 2016 το πρωί η Ρασίνα και η Κωλοπάνα κατέβασαν πολύ νερό. Θολούρα. Έβρεχε από το βράδυ ασταμάτητα. Οι βροχές όμως σταμάτησαν, οπότε στις 9 Σεπτεμβρίου η Ρασίνα σταμάτησε να κατεβάζει.

Νίκος Π. Σταρόγιαννης

Χαρίλαου Ν. Σταρόγιαννη

Καλογερικά

Με αφορμή την πεζοπορία από Πάτρα προς Σπάρτη και εν συνεχεία Ξηροκάμπι και κορυφή Ταυγέτου του Χρήστου Π. Κορύλλου τον Ιούλιο του 1889 για την εορτή του Προφήτου Ηλία στο 62^ο τεύχος, βλέπουμε σύμφωνα με τα γραφόμενα του ότι ευρίσκετο εκεί και ο ηγούμενος της Ιεράς Μονής Ζερμπίτσης κυρ. Παρθένιος Πολυμενάκος, λαμβάνων μέρος στην πανήγυριν του Προφήτου. Ο προαναφερθείς ηγούμενος ήταν από την περιοχή μας συγκεκριμένα από την Αρνα. Τούτο μου το έχουν εκμυστηρευθεί Αρνιώτες προσκυνητές σε μεγάλη εορτή στην Μονή της Ζερμπίτσης, ηγουμένευσε δε από το έτος 1880 έως το 1900. Κατά τη διάρκεια της ηγουμενίας του κατασκεύασε το καλότεχνο δικάμαρο κωδωνοστάσιο. Στο κάτω μέρος δε αυτού υπάρχει επί μαρμάρου επιγραφή με την ημερομηνία κατασκευής και το όνομα του ηγούμενου. Τούτο δεν είναι καλά ορατό διότι έχει καλυφθεί από την σκουριά των αλυσίδων.

Ο ναός της Παναγίας Ζερμπίτσας έτσι ακριβώς όπως είναι σήμερα εκτίσθη το 1639, όπου για 300 και πλέον έτη ο μοναχισμός στην μονή ήτο ανδρικός. Το 1945 όμως ελλείψει ανδρών μοναχών μετετρέπη σε γυναικεία τοιαύτη, με πρώτη ηγουμένη την Νυμφοδώρα Πατρινάκου.

Η μονή κατά την διάρκεια της Εθνικής Επανάστασεως του 1821 προσέφερε εκτός από οικονομική βοήθεια και αίμα στον μεγάλο αγώνα. Ο μοναχός Γαβριήλ Ζερμπιτσιώτης, το επίθετό του είναι παρμένο από το όνομα της μονής, έλαβε μέρος σε πολλές μάχες κατά των Τούρκων και διεκρίθη ως γενναίος και θαρραλέος αγωνιστής, όπως στην Καλαμάτα, Καρύταινα, Λάλα, Βαλτέτσι και τελικά στην άλωση της Τριπολιτσάς όπου κατά μία εκδοχή έπεσε ηρωικά μαχόμενος. Κατά μιαν άλλη όμως εκδοχή εφονεύθη στην Κλεισούρα του όρους Χελμού από δυσαρεστημένου εναντίον του Έλληνο συνοδού, διότι ήθελε να τηρήσει τον όρκο τον οποίον έδωσε εις τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, που αφορούσε επίβλεψη και αποχώρηση άσπονδων Τουρκαλβανών¹.

¹ Θ. Ν. Σιμόπουλου, Η ιερά Μονή Ζερμπίτσης, Εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 1966, σ. 61.

Ιωάννας Εξαρχάκου - Ρηγάκου

Παροιμίες

- Τι το θέλει ο φτωχός το λάδι, αφού δεν έχει αγγειό να το βάλει;
 - - Γεια σου, Γιάννη.
 - Κουκιά σπέρνω.
 - Και όχι:
 - Τι κάνεις, Γιάννη;
 - Κουκιά σπέρνω.
- Η παροιμία αυτή δηλώνει την ασυνεννοησία.

Συνδρομές

Για τη συνέχιση της έκδοσης της Φάριδος: Παναγιώτης Γιαννόπουλος 20€, Ηλίας Χ. Κονίδης 200€ στη μνήμη του θείου του Δημήτρη Γ. Κονίδη πεσόντος στον Γράμμο στις 28-8-1949, Δημήτρης Γ. Μανιάτης 20€, Ευστράτιος Μανιατάκος 10€, Ηλίας Μανιατάκος 10€, Δημήτρης Κ. Χριστάκος 20€, Πάτρα Θεοφιλοπούλου – Γιαννοπούλου 25€, Θεόδωρος Μπαϊμάς 10€, Καίτη Μιχαλάκου 10€, Νικόλαος Γαβρηλίδης 10€, Αγγελική Βρατσίδα 20€, Τάσος Χ. Μιχαλάκος 20\$ Καναδά, Κώστας Β. Κονίδης 5€, Γεώργιος Αρμπούζης 20€, Γεώργιος Ζαρουλέας 20€, Ματίνα Πουλακάκου 20€, Χάρις Καυγάλη 5€, Παναγιώτης Α. Καλογεράς 10€, Παναγιώτης Γ. Ρηγάκος 10€, Σούλα Π. Παναγάκου 20€, Χαρίλαος Κυπραίος 10€, Ευάγγελος Καπετανάκος 15€, Αγγελική Ματθαίου 15€, Ιωάννης Η. Κονίδης 10€, Κατερίνα Βενιέρη 10€, Ιωάννης Η. Βλάχος 50\$ ΗΠΑ, Σταύρος Καλκάνης 40€, Δημήτρης Κοκκορός (Τορόντο) 100€, Βασιλική Σκουριώτη 20€, Δήμητρα Μανιάτη 5€, Ηλιάννα Περγίγκα 20€, Ζηνοβία Προκοπίδου 10€, Νέλλη Σακελλαριάδου 30€, Μαίρη Τεκόση – Βερντούση 20€, Παναγιώτης Ι. Πουλάκος 20€, Χρήστος Τσατσαρώνης 30€, Προκόπης Βαφάκος 10€, Βλάσης Λεονάρδος 50€, Λευτέρης Βλογιανίτης 5€, Φρειδερίκη Παπαστράτη 5€, Ανώνυμος 10€, Παναγιώτης Καλότσης 20€, Χρήστος Ραζέλος 20€, Μαρία Δουσίμανη 10€, Ελίνα Λιντζέρη 100€, Παναγιώτης Γ. Βουραζέλης 10€, Χαρίλαος Σταρόγιαννης 10€.

Της αγοράς

Σε ένα καφενείο του Ξηροκαμπίου μια παρέα παρακολουθούσε τις ειδήσεις, όπου παρουσιαζόταν η σύλληψη κάποιου από την αστυνομία. Τότε ένας από την παρέα σχολίασε: Τον πάνε για κατήφορο! Προφανώς εννοούσε ότι τον πάνε στο αυτόφωρο!

Γ.Κ.Μ.

Πριν από αρκετά χρόνια μια παρέα από την περιοχή μας βρέθηκε στην Αθήνα στο σπίτι ενός φίλου. Στο πεζοδρόμιο κατά μήκος του δρόμου υπήρχαν μουριές πλατύφυλλες. Ήταν Αύγουστος και τα φύλλα τους ήταν καταπράσινα. Ένας από την παρέα ρώτησε: Ποιανού είναι τούτες οι μουριές; Στον δήμο ανήκουν, απάντησε αυτός που είχε το σπίτι στην Αθήνα. Και τότε ο πρώτος ξαναρώτησε γεμάτος απορία: Και δεν τα κόβει κανείς τούτα δω τα φύλλα;!!!

Δ.Θ.Κ.

Μια συγγενική παρέα ανέβηκε τον μήνα Αύγουστο στον Ταύγετο για να μαζέψει τσάι. Προς το τέλος του μαζέματος κάποιος λέει σε αυτόν που αργούσε: Άντε, τελειώνε. Και αυτός του απαντά: Περιμένετε πέντε λεπτά γιατί βρήκα μία τσαγιέρα και θα κόψω δύο ματσάκια! (Προφανώς εννοούσε μια ρίζα τσαγιά.)

Χ.Ν.Σ.

Μέρες Χριστουγέννων. Η χαρτοπαιξία είχε την τιμητική της. Σε ένα καφενείο της περιοχής το παιχνίδι κράτησε το πρωί. Ένας από τους νικητές, βοσκός στο επάγγελμα, κάθισε σε μια καρέκλα λίγο απόμερα να μετρήσει τα κέρδη του. Μόλις τελείωσε το μέτρημα, μονολόγησε: Ωραία. Βγήκαν είκοσι μπάλες τριφύλλι!

Κ.Μ.Κ.

Τακτικός θαμώνας του συγκεκριμένου καφενείου παρήγγειλε ένα τσίπουρο και ζήτησε και ρέστα από πενηντάευρο. Ο ιδιοκτήτης τού πήγε το τσίπουρο και τα ρέστα και περίμενε να πάρει το πενηντάευρο. Τότε ο θαμώνας τού είπε: Τα λεφτά στο τέλος του μήνα που θα πάρω τη σύνταξη!!! Οφείλουμε να πούμε ότι με το που πήρε στα χέρια του τη σύνταξη πήγε αμέσως τα χρήματα στον ιδιοκτήτη του καφενείου.

Π.Μ.Ι.

Πριν από λίγα χρόνια δύο με ένα αγροτικό πήγαιναν να δούνε ένα χωράφι στα ορεινά της περιοχής μας. Ο δρόμος ανηφορικός και κατοτράχαλος. Σε μια στιγμή το αγροτικό τσιτώθηκε. Τότε ο συνοδηγός είπε στον οδηγό: Βάλε το διπλό διαφορετικό για να βγούμε πάνω!

Η.Γ.Α.

Παναγιώτη Η. Κομνηνού
Για τη Βερόνικα

Η Βερόνικα-Μαρίνα Γ. Λιντζέρη,
δικηγόρος, απεβίωσε στην Αθήνα
και ετάφη στο χωριό καταγωγής της,
την Πολοβίτσα, στις 16-9-2016.

Γλυκιά μου Βερόνικα,
μαγιοπούλα και μάγισσα. Λουλούδι ορθάνοικτο της άνοιξης, μυριόφυλλο και
μοσχομύριστο. Μυρσίνη ολάνθιστη και λυγερή. Γιασεμιού κλωνάκι τρυφερό στην
πατρική αυλή σου. Εσύ δεν πρέπει να ήσουν από κάπου εδώ κοντά. Ίσως είχες έλθει
από αλλού. Ίσως και από κάποιο μακρινό αστέρι σταυρωτό. Όπως ένα φως που έρχεται
και μένει. Με ένα κόσμημα φωτοστέφανο πάνω στα ολόξανθά σου τα μαλλιά. Που
χάριζε γαλήνια γλυκύτητα στο ατελείωτο γαλάζιο των ματιών σου. Και παιδική
αθωότητα στο ζεστό χαμόγελό σου. Στολίδια ακριβά, που ακτινοβολούσαν την
ευγένεια των αισθημάτων σου. Και πρόσδιναν στη μορφή σου μια ανάλαφρη λάμψη,
που πάνω της φαινόταν σα να αντιφεγγίζεται το γυναικείο κάλλος, το αρχέτυπο.

Γλυκιά μου Βερόνικα,
προσπάθησα να ταιριάξω λίγα λόγια σαν κι εσένα. Να μάθουν και όσοι δεν σε
γνώρισαν. Λόγια γλυκά. Να ακούγονται όσο γίνεται πιο όμορφα. Να φτάσουν πιο πέρα
από την ακοή. Ως την καρδιά. Κι ακόμη πιο κει. Ως τα μέσα της ψυχής. Και μετά να

γίνουν χάδι απαλό, σαν από μάνα και πατέρα. Δάκρυ ζεστό, και όπως με μέλι και γάλα να γίνουν βάλσαμο πάνω στο πονεμένο πρόσωπό σου. Να το κάνουν να λάμψει όπως πρώτα. Να ακτινοβολήσει η παινεμένη ομορφάδα σου. Και να φανεί στο φως η θωριά σου η ζηλευτή. Σαν όπως ένα ψέμα και μια αλήθεια, που να γίνουν ένα. Να φανείς για λίγο σαν περαστικό αερικό. Σαν ένα «γλυκό της νιότης μας πουλί». Έτσι που να ξεδιπλώσουν οι μακρινές θύμισες των καιρών, με το γύρισμα του χρόνου από την αρχή. Ποιός ξέρει, ίσως έτσι γίνει και ξορκίσουμε το κακό μιας τραγικής απώλειας, που η κορύφωσή της φαντάζει τώρα εδώ μπροστά μας. Μαύρη, πάνω σ' ένα πρόσωπο άδειο και αγνώριστο.

Γλυκιά μας Βερόνικα,

ετούτη τη στιγμή που σα φώς στα μάτια της ψυχής μας, φεύγεις για εκεί απ' όπου ήλθες, είμαστε όλοι κοντά σου. Όλοι, παρόντες και απόντες. Κάποιοι είμαστε εδώ προπομποί μιας διαδρομής, που οδηγεί στο τέλος των αποχαιρετισμών. Και κάποιοι άλλοι από μακριά πεζοπορούν νοερά μαζί μας. Εδώ είμαστε οι φίλοι και συμμαθητές σου. Δεν λείπει κανείς. Σαν όπως μια εκδρομή στο χωριό σου, την Πολοβίτσα. Αλίμονο όμως. Μια εκδρομή σιωπηλή. Που δεν μοιάζει με τις χαρούμενες αλλοτινές. Θυμάσαι τότε, πάλι εδώ στο χωριό σου; Ήταν η τελευταία εκδρομή μας πριν χωρίσουν οι μαθητικοί μας χρόνοι στο Γυμνάσιο Ξηροκαμπίου. Μικρή οικοδέσποινα υποδοχής εσύ σαν σε φιλόξενο πατρικό σπίτι. Όλο τραγουδούσες και χόρευες. Και εμείς απλώναμε τα χέρια σε κύκλο να σε κλείσουμε μέσα. Και εσύ όλο και ξέφευγες από τα ξέφωτα περάσματα των χειρών. Και εμείς όλο και πάλι από την αρχή. Αλλά τίποτα. Εσύ ξέφευγες. Και εμείς τι άλλο να κάναμε. Σε καμαρώναμε και σε καλοτυχίζαμε. Να είναι μακρύς ο δρόμος σου και ανθοστολισμένος.... Από τότε πέρασαν χρόνια, που τώρα μάζεψαν και μίκρυναν. Και σκορπίσαμε στους τέσσερεις ανέμους, ταξιδευτές μιας βιαστικής ζωής που τη βλέπαμε να φεύγει... Και να όμως πάλι πίσω, εδώ στο χωριό σου. Σαν όπως τότε γύρω από εσένα. Που, τι σύμπτωση, πάλι μοιάζει με κύκλο. Μόνο που τώρα όλα είναι διαφορετικά. Εσύ λείπεις, κι ας φαίνεται πως είσαι εδώ. Τίποτα δεν υπάρχει εδώ από εσένα. Μόνο μια σκιά πάνω σε ένα θολό είδωλό σου. Και εμείς κουρασμένα και βουβά πρόσωπα μέσα στη σιωπή των περιστάσεων, ψάχνουμε να σε βρούμε σε μια μακρινή αίσθηση. Και ο λογισμός μας όλο και ταξιδεύει προς τα εκεί.... Από παλιά σε ξέραμε καλά. Πάντα ήθελες να ξεφεύγεις. Είχες μέσα σου την τάση της φυγής. Και να, που το ίδιο έκανες και τώρα. Με τη μετάστασή σου ξέφυγες προς την ελευθερία σου. Έκοψες τα γόρδια δεσμά, που σε κρατούσαν δέσμια μιας αδυσώπητης σιωπής. Και ελευθερώθηκες από τα δεινά σου. Και λυτρώθηκες. Και μαζί σου λυτρωθήκαμε κι εμείς.

Γλυκιά μας Βερόνικα,

προσκυνάμε το πάθος σου. Τώρα είσαι πάλι εσύ, που ήσουν. Τώρα είσαι ελεύθερη. Προσκυνάμε την ελευθερία σου. Ευλογημένη η πνευματική σου μετουσίωση. Ευλογημένη η μνήμη σου.

Πολοβίτσα, 16-9-2016

Παναγιώτη Δ. Χριστοφιλάκου

Έφυγε μια ιστορία.

Χαρίλαος Χαριλάου Χριστοφιλάκος (1920-2016)
(Κούτσικας)

Την Τρίτη 24 Μαΐου 2016, σε ηλικία 96 ετών, ύστερα από μεγάλη μάχη με τη ζωή η καρδιά του μπάρμπα Χαρίλαου δεν άντεξε άλλο και σταμάτησε να κτυπά. Έφυγε ήρεμα και αθόρυβα. Τα Ανώγεια χάσανε έναν σπουδαίο χωριανό. Ο μπάρμπα Χαρίλαος αγάπησε με όλη του τη καρδιά τον Θεό, την πατρίδα του, την Ελλάδα, την οικογένεια του και το χωριό του. Μας άφησε ένας ταπεινός στρατιώτης του Χριστού, πέταξε μακριά προς τον ουρανό, ένα καλλίφωνο αηδόνι, ένας σπουδαίος ιεροψάλτης, που επί 80 ολόκληρα χρόνια, ακόμα και στα τελευταία χρόνια της ζωής του, δεν σταμάτησε ποτέ να δοξολογεί τον Θεό. Θυμάμαι χαρακτηριστικά την τελευταία φορά που έψαλε στην εκκλησία μας τον Άγιο Γεώργιο. Ήταν δύο χρόνια πριν. Ήρθε αγκαζέ, όπως πάντα, μαζί με την αγαπημένη

του σύζυγο, προσκύνησαν τις αγίες εικόνες με ευλάβεια και ύστερα μπήκε στο ιερό να πάρει την ευλογία του ιερέως για στερνή φορά. Έψαλε τη Θεία Λειτουργία με όλη τη δύναμη της ψυχής του. Καθώς τον άκουγα να ψάλει, αισθάνθηκα μια ιδιαίτερη λύπη, η οποία πήγαζε μέσα από τη γλυκιά φωνή του. Αποχαιρετούσε για πάντα, αυτό που με όλο του το είναι αγάπησε. Αισθάνθηκα τότε πως αυτή θα ήταν η τελευταία φορά που θα τον ακούγαμε να υμνολογεί τον Θεό και πράγματι δεν διαψεύστηκα.

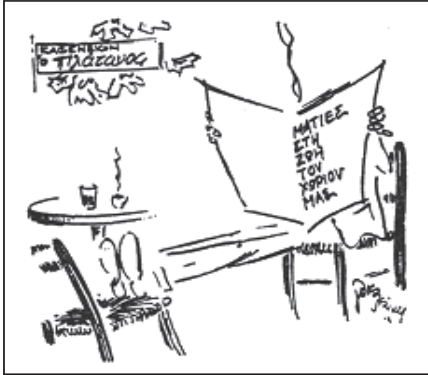
Ας γνωρίσουμε όμως λίγα, μα σημαντικά, πράγματα για τη ζωή του μπάρμπα-Χαρίλαου. Ο πατέρας του εκείνες τις δύσκολες εποχές αναγκάστηκε να ξενιτευτεί, πηγαίνοντας έτσι στην Αμερική για ένα καλύτερο αύριο. Τέτοια όμως ήταν η φιλοπατρία του, που δεν γίνεται να μην την αναγνωρίσουμε. Γύρισε πίσω στην Ελλάδα για να πολεμήσει, αφήνοντας έτσι τη ζωή στην Αμερική. Αφού τελείωσε πια ο πόλεμος, παντρεύτηκε και απέκτησε δυο γιους, τον Παναγιώτη και τον Χαρίλαο. Ο Θεός όμως είχε διαφορετικά σχέδια και τον πήρε νωρίς κοντά του, αφήνοντας έτσι την οικογένεια του ορφανή. Σκληρές οι εποχές και δύσκολη η ορφάνια. Έτσι, από μικρή ηλικία ο Χαρίλαος άρχισε να μαθαίνει την τέχνη της επιπλοποιίας, και μάλιστα ήταν αρκετά καλός. Παρόλα αυτά στην παιδική και αγνή ψυχή του δεν άργησε να ανάψει η σπίθα της

αγάπης του για την εκκλησιαστική μουσική. Τότε είναι που αρχίζει να πηγαίνει μαζί με άλλα παιδιά από τα γύρω χωριά στη Σπάρτη ποδαρόδρομο με τα βιβλία στον ώμο, κάνοντας δύο ώρες για να φτάσουν, αφού εκεί μόνο λειτουργούσε σχολή βυζαντινής μουσικής. Στη σχολή, δεν άργησε να ξεχωρίσει από τους άλλους μαθητές και το ταλέντο του δεν άργησε να λάμψει. Το 1938 ο αδερφός του κλήθηκε να υπηρετήσει τη θητεία του και το 1940 πολέμησε στα βουνά της Αλβανίας. Ο Χαρίλαος έμεινε πίσω να βοηθήσει και να συντηρεί την οικογένεια του αδερφού του. Μεγάλωσε τα ανίψια του, Χαρίλαο και Γεώργιο με μεγάλη στοργή, σαν να ήταν δικά του παιδιά. Στο γεγονός αυτό οφείλεται ο ιδιαίτερος σεβασμός και η απεριόριστη αγάπη τους προς τον πολυαγαπημένο τους θείο. Πέρασαν τέσσερα χρόνια γερμανικής κατοχής και σαν δεν έφταναν αυτά, ήρθαν τα μαύρα χρόνια του Εμφυλίου. Εκείνα τα χρόνια ο Χαρίλαος έκανε το στρατιωτικό του κι έτσι κλήθηκε να πολεμήσει να πολεμήσει. Του δόθηκε μάλιστα και ο βαθμός του λοχία και του εκπαιδευτή.

Σε μια μάχη όμως στον Γράμμο, βλέποντας τον αξιωματικό του να πέφτει στο έδαφος λαβωμένος, ενώ έχει τη δυνατότητα να δώσει εντολή σε έναν στρατιώτη να βοηθήσει τον αξιωματικό, χωρίς να χάσει καθόλου χρόνο τρέχει ο ίδιος προς αυτόν να του δώσει τις πρώτες βοήθειες και να τον μεταφέρει σε ασφαλές σημείο. Δεν προλαβαίνει όμως καλά καλά να του δέσει το τραύμα και τραυματίζεται σοβαρά στο πρόσωπο από μια ριπή, η οποία του προκαλεί σοβαρή παραμόρφωση. Έμεινε εκεί, τραυματισμένος, και ακούνητος στο έδαφος για αρκετή ώρα. Οι άλλοι στρατιώτες τον νόμισαν για νεκρό και έτσι δεν τον περισυνέλεξαν, ώσπου σαν ένας νέος καλός Σαμαρείτης ένας αξιωματικός, βλέποντας τον Χαρίλαο ζωντανό, τον μεταφέρει αμέσως στα χαρακώματα και μετά στο στρατόπεδο, όπου και του παρέχονται οι πρώτες βοήθειες. Ύστερα μεταφέρεται στο νοσοκομείο, στο οποίο και παρέμεινε για εννιά μήνες. Μετά από δέκα επτά δύσκολες και λεπτομερείς εγχειρήσεις καταφέρνει να γιατρευτεί.

Τα υπόλοιπα είναι μια ιστορία. Επέστρεψε στο αγαπημένο του χωριό και παντρεύτηκε την αγαπημένη του σύζυγο Κωνσταντίνα Φουντούκη, με την οποία έζησαν μαζί μια ζωή ιδανική γεμάτη αλληλοκατανόηση μα πάνω από όλα αγάπη. Μπορεί ο Δεσπότης Χριστός να μη τους χάρισε παιδιά, μα αντί αυτού τους έδωσε μια οικογένεια που πάντα τους στήριζε και τούς αγαπούσε. Τότε είναι που διορίζεται ιεροψάλτης και αναλαμβάνει το ψαλτήρι του χωριού, το οποίο υπηρέτησε με μεγάλη ευλάβεια, όσο άντεχε η σωματική του δύναμη, γιατί η ψυχική του δύναμη ποτέ δεν τον εγκατέλειψε. Στις 13 Απριλίου του 2008 στον τελευταίο κατανυκτικό εσπερινό, στον ιερό ναό Οσίου Νίκωνος Σπάρτης, του απονεμήθηκε από την τοπική μας εκκλησία, με πρωτοβουλία και μέριμνα του σεβασμιοτάτου μητροπολίτου μας κ.κ. Ευσταθίου, έπαινος για την πολυετή προσφορά και διακονία του στο αναλόγιο.

Εμείς δεν θα τον ξεχάσουμε ποτέ. Πάντα θα θυμόμαστε τις μικρές μα γεμάτες διδάγματα ιστορίες από το χωριό, που ο ίδιος συνήθιζε να μας λέει, και να φέρνουμε στη μνήμη μας τις ευχάριστες και όμορφες στιγμές που περάσαμε μαζί του. Τελειώνοντας, πιστεύω πως όλα τα παραπάνω δεν θα έχουν καμιά αξία, αν δεν πράττουμε το σημαντικότερο, να παρακαλούμε τον Θεό, να αναπαύσει την αγγελική ψυχή του και να τον συναριθμήσει μαζί με τους εκλεκτούς Του, στην Ουράνια και Αιώνια Βασιλεία Του.

Τα νέα μας

Ξηροκάμπι

Γεννήσεις: Το ζεύγος Κωνσταντίνου Παπαδάκου του Παναγιώτη και Καλλιόπης Κακαρά του Ιωάννη απέκτησε αγόρι. Το ζεύγος Σωκράτη Ζάχου του Παναγιώτη και Ευγενίας Διαμαντάκου του Παναγιώτη απέκτησε δίδυμα (αγόρια). Το ζεύγος Ηλία Φλώρου του Σπυρίδωνα και Ευαγγελίας Λαμπροπούλου του Αλέκου απέκτησε αγόρι. Το ζεύγος Κωνσταντίνου Σταμάτη του Γεωργίου και Ντέλια Ανδρέα Γκτραντινάρου του Μπύκο απέκτησε αγόρι. Το ζεύγος Ιωάννη Κονίδη του Ηλία και Αναστασίας Μέλιου του Αρι-στοτέλη απέκτησε αγόρι.

Γάμοι: Η Χριστίνα Βλάχου του Νικήτα παντρεύτηκε τον Χρήστο Καρκαλάκο του Δημητρίου. Η Αντωνία Κυριακάκου του Σπυρίδωνα παντρεύτηκε τον Σωτήριο Σακελλαρόπουλο του Σπυρίδωνα. Η Ευθυμία Λαμπρινού του Δημητρίου παντρεύτηκε τον Γεώργιο Ροζανίτη του Νικολάου. Η Μαρία Σταρόγιαννη του Δημητρίου παντρεύτηκε τον Παναγιώτη Αναγνωστάκο του Γεωργίου. Η Λαμπρινή Παππά του Γεωργίου παντρεύτηκε τον Σταύρο Μανδραπήλια του Κωνσταντίνου. Η Αικατερίνη Κληρονόμου του Χρήστου

παντρεύτηκε τον Ιωάννη Παπαδάκο του Χρήστου.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Πέτρος Χαρίσης του Αθανασίου ετών 83 (Toronto), Δημήτρης Καψάλης του Παναγιώτη ετών 81, Παναγιώτης Λάσκαρης του Ευαγγέλου ετών 81 (Chicago), Γεώργιος Λιντζέρης του Δημητρίου ετών 90, Παναγιώτης Σταθάκος του Γεωργίου ετών 83 (ΗΠΑ), Παναγιώτης Μανδραπήλιας του Βασιλείου ετών 75 (ο γιος του πεσόντος το 1941 στον ελληνο-ιταλικό πόλεμο), Ευγενία Ματθαίου χήρα Πολυδώρου ετών 93, Νικόλαος Βουραζέλης του Γεωργίου ετών 75, Παναγιώτα Καρβούνη του Δημητρίου ετών 71, Ρεβέκκα Ρουσάκου χήρα Προκοπίου ετών 90, Μαρίν Μίτεφ του Βασίλεφ ετών 48, Κανέλλα Βενετσανάκου χήρα Ελευθερίου ετών 80, Παναγιώτα Γιαννάκου – Κληρονόμου του Αναστασίου ετών 84, Σταυρούλα Λαμπρινού του Γεωργίου ετών 100, Γεωργία Ρέββα χήρα Τριανταφύλλου ετών 89, Σταύρος Μεροπούλης του Ιωάννη ετών 74 (Καναδάς).

Παλιοπαναγιά

Γάμοι: Η Δήμητρα Δογαντζή του Παναγιώτη παντρεύτηκε τον Γεώργιο Ξερούλη του Χαριλάου. Η Δέσποινα Βασιάδου του Μιχαήλ παντρεύτηκε τον Λεωνίδα Λαΐνη του Κωνσταντίνου. Η Βασιλική Πρέβα του Γεωργίου παντρεύτηκε τον Χρήστο Τουμανίδη του Νικολάου.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Σοφία Κωνστανταρόγιαννη χήρα Ιωάννη ετών 93, Σταυρούλα Παπαδάκου χήρα Βασιλείου ετών 84, Παύλος Μυλωνάς του Αθανασίου ετών 91, Σταυρούλα Ηλιοπούλου χήρα Νικολάου ετών 81, Αναστασίου Μυλωνάς του Παναγιώτη ετών 91.

Ανώγεια

Θάνατος: Απεβίωσε ο Κωνσταντίνος Αϊβαλιώτης του Δημητρίου ετών 85.

Τραπεζοντή

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Κωνσταντίνος Μπόνος του Γεωργίου ετών 89, Βασιλική Βαλκανά του Ηλία ετών 83.

Λευκόχωμα

Γάμοι: Η Νικολέττα Χρήστου του Αναστασίου παντρεύτηκε τον Δημήτριο Κανέλλη του Παναγιώτη. Η Μαρία Χριστοπούλου του Ιωάννη παντρεύτηκε τον Αλέξανδρο Μαλακόντα του Ιωάννη.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Γεώργιος Παναγιωταράκος του Παναγιώτη ετών 83, Αγλαΐα Μαυρομιχάλη χήρα Κυριακούλη ετών 93.

Ποταμιά

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Ελένη Παπαδάκου χήρα Παναγιώτη ετών 78, Γεωργία Βρέττα του Σπύρου ετών 91, Άννα Πλαγιάννη χήρα Παναγιώτη ετών 89.

Καμίνα

Γάμοι: Η Ελένη Πολίτη του Νικολάου παντρεύτηκε τον Αριστοτέλη Πίτσιο του Χαραλάμπους. Η Ματίνα Αργειτάκου του Ιωάννη παντρεύτηκε τον Παναγιώτη Μεζίνη του Σπυρίδωνα.

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Παναγιώτα Αποστολάκου χήρα Γεωργίου ετών 81, Κωνσταντίνος Κρητικός του Νεοκλή ετών 84.

Πολοβίτσα

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Σταυρούλα Σμυρνού χήρα Κωνσταντίνου ετών 89 (ΗΠΑ), Βερόνικα – Μαρίνα Λιντζέρη του Γεωργίου ετών 70.

Γοράνοι

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Γεώργιος Ρηγάκος του Βασιλείου και της Γαρυφαλλιάς ετών 79 (Sarnia Καναδά), Ηλίας Παπαστράτης του Παναγιώτη ετών 86, Γεώργιος Καλκάνης του Πέτρου ετών 94.

Κουρτσούνα

Θάνατος: Απεβίωσε ο Παναγιώτης Βλαχάκος του Κωνσταντίνου ετών 63.

Άρνα

Θάνατοι: Απεβίωσαν οι: Αντώνιος Νικολακάκος του Γεωργίου ετών 78, Ευδοξία Κατσούλη χήρα Πέτρου ετών 93, Σαράντος Παπουτσής του Γεωργίου ετών 96.

Κοτσαντίνα

Θάνατος: Απεβίωσε ο Γεώργιος Πολύμενάκος του Επαμεινώνδα.

Βιβή Ε. Κωτσιοτοπούλου